

Fit preceptū
de soluēdis
iurib⁹ ecclesie

Pactio de nō
recipiendis
emigrātib⁹

Noui mot⁹
belli.

Filij Nicolai
studēt noui
tatibus.

Arx Werlo
obsidetur.

Fames pu
gnabat.

runt hominū seculariū: nam Henricus Polaborū comes, dimidiū decimæ accepit ab ecclesia in beneficiū, nostri uocant feudum. Idem Adolphus comes, si res prosperabitur, facturus uidebatur. Episcopus populi duriciā retulit ad ducē. Ille sub obtentu gratiæ, Holsatis, & omnibus in terra Wagriorū cōsidentibus, precepit: ut ad exemplū Polaborū, & Obotritorū, legitima persoluant ecclesie: cūq; in camino tribulationis sedentes pareant, cur non etiam in tranquillitate agētes, obtemperēt. Illi obstinatis animis, nunq; parituros, responderūt: malle se incensis edibus emigrare, q̄ se ac filios, in perpetuā mittant seruitutē. Grauius etiā aliquid cogitabant: Episcopo, & omnibus qui urgerēt occisis, transfugere in Daniā: fecissentq; qd minabantur, nisi protinus obstitisset, noua nuper interposita regis ac ducis pactio: que inter alia hoc continebat: q; neuter alterius terre profugos receperet. Angustati ergo Holsati, talem cum pontifice, in ducis presentia fecere cōuentionē: ut de manso sex modios siliginis, & octo soluerēt haue nē: eius mēsure, quā uulgo dixere Hymten. Et ne futuris temporibus nouis, a pontificibus sequuturis, onerent angarijs, & perangarijs. Hanc aut cōuentionē, scripto editam, postularunt literis & sigillis, ducis, & episcopi, roborari: Sed cum notarij marcā auri deposcerent, Holsatib; dare recusarent, res mansit ut erat: nullis literarū documentis, firmata: interueniēsq; mors properata pōtificis, rem liquit non ad plenum resolutam: presertim q; bellorū noui motus, ab Obotritis nunciarentur.

FINIT LIBER III.

INCIPIT LIBER V.

Ribislaus, & Werislaus, germani fratres, Nicolai Obotritorum principis, filij, non contenti terra Kissinorū (ea est ultra Wernouiam, ad Panim usq; fluuium) ad recuperandam Obotritorum prouinciam, aspirabāt. Quorum molitiones Guncelinus Zwerini præfectus compertas habēs, sine dilatione duci nunciauit. Ille mox undiq; contractis uiribus, priusq; hostes inualescerent: duxit in eos: premittens Guncelinum, cum expedita manu, qui arcem Werlo, in quam se hostes receperant, obsidionem ibi toleraturi, circumualleret. Erat in eo præsidio Werislaus. Frater autem cum expeditis equitibus nemora tenuit: excursurus, ubi cōmodum uidebatur. Placuit duci, q; hostes obsidionem paterētur: certissimo, q; exinde caperent. Obsedit arcem: Et egressi iuuenes, missilibus certauere, graui satis labore atq; periculo. quibus dux ait. Quid est, q; prodigi sanguinis, excurritis, uulnera sine fructu excipiētes: quin potius sedete in tabernaculis quieti: fames pugnabit, nobis ad omnia quiescētib⁹: nā importari nihil poterat: & erat inclusa in gēs nobiliū, & plebis multitudo: Iussit ligna cōportari, ad faciēdas machi

naſ, quales in expugnatione uidiffet Mediolani: Erat Arieti primę nomē: Ea cōuellendis muris ſeruiebat: Altera erecta in ſublime, turris in morem iacula de ſuper emiſit in hoſtē. Qua territi, ne caput proferre ſunt auſi Wā dali. Werſlaus enim uulnus accepit ex miſſili. Pribiſlaus autem excuſſiones fecit de inſidijs, prelia leuia multa cōficiens: Viſus eſt aliquādo cum turma Pribiſlaus. Mittit Adolphus comes cum promptiſſimis ad requirendū eum: ſed ductor Wandalus, queſito, q̄ querētibus affectior, duxit in errorē inueſtigātes, per inuia, & paludes, tota die ſine fructu defatigatos. Dux autē precepit, ne quoq̄ milites digrederentur a caſtris, q̄ hoſtes armati cōſpicerentur. Hoſtati autē, ut ſunt ceruicoſi, ducis preceptū negligētes, exierūt: In quos ex cōmodo ducens Pribiſlaus, tam dimicauit ardēter, ac proinde: ut centū ex eis uiros proſterneret, reliquis in caſtra refugiētibus. Qua de re dux acrius ira ſtimulatus, ſeruētius urget obſidionē: iamq̄ munimēta portarū uacillare cōeperūt, minātia ruinā. Nam ſuffoſione laborabāt obſidētes. Tum Werſla^o ſpe poſita meliore, euocauit, in terpoſita fide, comitē Adolphū, ab eo conſilia depoſcens rerū pene perditarū. Cui comes: Sera prope tua eſt conſultatio, uelut morituri de proximo, tum primū de medicina cogitantis. Recte tibi conſuluiffes ſi in ſuum tempus petiſſes cōſilia. Quis te coegit obſidionis tolerare diſcrimē? Magne fuit imprudentię ponere pedem in neruo, ubi nullū erat diuerticulū, nulla ſpes euadendi. Quis tibi nunc aliud poteſt prebere conſiliū, niſi q̄d res ipſa, & extremū ſuadet periculum: uictori te, tuacq̄ dedere: preter hoc non eſt alia tibi nunc uia ſalutis. Cui Werſlaus: Pro tua queſo integritatē interpone te duci, atq̄ mihi, ut deditio ſi neceſſaria eſt, ſit etiam ex fide: ut uitę & mēbroꝝ incolumitas mihi certa ſpes ſit. Fecit comes quod petebatur, & facile apud ducem impetrauit, ut deditis uita incolumis permitteretur: ita tamē, ſi & Pribiſlaus ab armis diſcedat. Ergo comitis accepta fide egrediūtur de munitione Werſlaus, & nobiles quicq̄, iam dediti: qui ad genua ducis prouoluti, ueniam deprecātur: Dux acceptos recluſit in cuſtodiā: Precepit autē, ut Dani captiui, quos illi multos incluſerāt, laxarentur. Et exijt multitudo magna captorū, duci liberatori ſuo, uitā & uictoriā imprecātes. Porro, arcem & uulguſ ignobile, dux iuſſit aſſeruari, preſiciens Lubemarū, Nicloti germanū fratrem: ut preeſſet terrę & faceret imperata: Werſlaū ſecum duxit Brunſwicū, & aſtrinxit eum manicis ferreis: ceteros uero per cuſtodias iuſſit diſſipari. Pribiſlaus, interpoſitiſ idoneis apud ducem nuncijs, animū eius pertentauiſ, ſi poſſit germanum educere uinculis, & de legibus pacis agi iuſſit: Dux multiplicem obtēdit petenti perfidiā: niſi preberet obſides, nihil ſe credere paciſcenti. Ad que Pribiſlaus: Quid eſt opus domino poſcere ex ſeruis, quos in poteſtate tenet obſides: preſertim cum teneat germanū, multorū mihi chariſſimorū, chariſſimū. Sit ille cū cōcaptiuis ex capto obſes: Quſi temerauerim^o promiſſam fidem, abutāt illis dñs noſter pro arbitrio: Accepit dux conditio-
onē, inde terra pacē ſenſit: Dux autē arces pridē acceptas firmauit: Malchow, Ilow, Zwerin, Dobin, Magnopolim.

Machinarū
genera.Ductor fal-
lax.Dux iracū-
d.Cōſulcatſo
deditiois.Dux cōſen-
tit i deditio-
nem.Captiui ue-
niā petunt.Werſla^o duci-
tur Brūſwi-
cum.Dux cōditio-
nes accep-
tat.

Archieps de
dicat ecclesiā
Lubicen.

u Ix peracta fuit hoc tempore, noue Lubicensis ecclesie dedicatio,
per archiepiscopū Hartwicū, presente duce ac comite Adolpho,
singulis pro cuiusq; opibus magnifice oblationē faciētibus: qua

uix impleta, Geroldus episcopus coepit uiribus corporis repente destitui:
sentiens sibi adesse diē nouissimū: nec tñ destitit operi diuino manū dare.
In psalmodijs uir erat incomparabilis, qui nullā sine fructu, uel orationis,
uel pñ operis sinebat horā preterire. Adierūt cōsolādi gratia egrotantem
Odo Lubicensis decanus, Ludolphus Zegebergen. prapōsitus, ceteriq;
magis ab illo cōsolationē reportātes, q̄ illi pferēt es. Cūq; illi facerēt spem
uitae longioris: meliora, inquit, dicite: quod aliqñ futurū est, cur non ho-
die? Lecturus psalmū, apprehēdit codicē: & forte reperit psalmū istū: Læ-
tatus sum in his, que dicta sunt mihi: in domū Dñi ibimus. Tum suspira-

Gerold^o ep̄s
obiit.

būsus, oculis in cœlū sublatis, defectū spirit^o pati uidebat: & oleo inde sa-
cro delibutus, spiritū efflauit: tumulatus in ecclesia nouella, quā ipse extru-
xit. Vacauit autē sedes, ad presentia usq; ducis: ex cui^o solius uoto, res tum
omnes pendebāt. Rebus ille in Bauaria cōpositis, Luneburgū arcē peti-

Conrad^o sur
rogatur.

Conradū, Geroldi germanū fratrem, abbatē in Reddageshusen. Que res,
licet archiepiscopo, & omni Lubicensi capitulo, non placeret, preualuit tñ
ducis uoluntas: cui nemo potuit refragari. Recepit ille consecrationē de

Conradi uir
tutes.

manu Hartwici archiepiscopi, in opido Stadensi. Pollebat autē literatura,
facundia, affabilitate: multis preterea donis, quibus dignā personā super-

Vitia eiusdē

uirtutū superficiē deformabat, ut est apud
Helmoldū, insanabilis quaedā morum impetigo, mobilitas animi, facilitas
uerborū, que nuq̄ in eo persistebat: dissidēs ipse secū, nihil ex cōsilio faci-
ebat, incertus in promissis, extraneos diligens, suos fastidiēs: clero, quem
in tenella reperit ecclesia, magna primū seueritate est abusus, incipiēs a pri-
mis usq; ad nouissimos, qui rus habitabāt: bona sacerdotū omniū sua esse
dicebat: non quasi fratres, sed ut seruos reputās omnes. Si quē fratrem forte
pulsare coepisset, non legitima uacatione, non tēporis uel loci habita rati-

Alienauit se
a Duce.

one, neq; capituli sentētia usus est: sed ad placitū, quos grauare uoluisset,
aut suspēdit officio, aut eliminauit ab ecclesia. Cōmonit^o a duce, nihil re-
missi^o agebat: sed alienauit se a duce: & cōföderat^o est archiepiscopo, qua-
tin^o cōiūctis uiribus facili^o reuincerēt omnē resistantē. Cum primū ad iu-

Tempestas
maxima.

ra pōtificij cōsecrat^o esset, maneretq; in Horeborg cum archiepiscopo, or-
ta est tempestas maxima uētorū, procella fulgurū, coruscatio, & fragor to-
nitruī, que passim multas aedes uel incēdit, uel subruit. Insuper tāta maris
inundatio est suborta, quāta nō est audita a diebus antiquis, que inuoluit
omnē terrā maritimā Phrisiē, & Hadeleriaē, & omnē terram limosā atq;
palustrē Albis & Visurgi, nūc Welerā uocāt. Subuersa tum perierūt ho-

Aquarū in-
undatio.

minū multa millia, & iumēta sine numero. Quāti diuites, quāti potētes ue-
sperē sedebāt, & delicijs affluebant, omni timore malorū sublato: Sed ue-
niēs repentina calamitas, inuoluit res in medijs fluctib^o: Erat autē, XIII.
Calend. Marcij, de mense Februario.

CA. III.

Vm ea calamitas maritimis incidit, eadem die Magnopolis urbs
 prima Obotritorū, non minori laborat afflictione, per hanc occa-
 sionē. Werflaus princeps Pribislai frater, dum in uinculis ageret
 Brūswici, fratri per fidissimos mādāt, atq; remādāt: En ego uinculis astrin-
 gor, & nulla tibi mei cura remansit: fastidiū carceris, & uinculorū, horas
 me faciunt omnes dinumerare: tu inter hęc libertate frueris, uoluptate ac
 delicijs defluens, obliuisceris germani, ego tibi cōmutata uice alium exhi-
 berē fratrē: Si nostra te cōmouere possunt exempla, reminiscere, quia pa-
 rens noster, dum in carcere Luneburgi ageret, cum arma corripere, mox
 ille dimissus ad libertatē rediit: Expergiscere, & uirū te meminēis,
 patris iniuria, fratris calamitas, & omnis generis oppressio, te cōmoueat
 in ultionē. His atq; similibus stimulis, actus Pribislaus, copijs clam co-
 ctis, duxit in Magnopolim, urbem primā Obotritorū. Aberat tum forte
 loci p̄fectus Hēricus de Scaten: Wādali cinxere clausam: Obsidione fir-
 mata, alloquitur Pribislaus obsessos: Quāta mihi ac generi meo irrogata
 sit iniuria, uiri, non ignoratis: Cęsus parēs, captus frater, adempta heredi-
 tas, quam tenetis uiolētī: uires uestras atq; meas cernitis, longe uobis au-
 xiliū, in manu mea cōclusos teneo: do tantū optionē: e duobus unū acci-
 pite: aut munitione decedite, cū uestibus, & armis, & rebus, quas ferre po-
 teritis innoxij: fidem p̄beo, deditos nihil mali passuros, qui egrediūtur:
 Sin perstiteritis, per quicquid est sanctū iuro, omnes sine discrimine mo-
 rituros. Ad ea qui inerāt Teutonici, non uerba, sed tela referebāt: Ille autē
 obsidionē perurgens, grauius multis in locis oppugnabat: loci magnitu-
 do, facilem fecit oppugnātib⁹ uictorię uīā: Dum hic pugnat alibi trāscen-
 so uallo munitio capit. Wandali, capta urbe, quicquid Teutonici nomi-
 nis sit obuiū, obruncatur sine discrimine sexus, & etatis. Celeritate usus
 Pribislaus, mox duxit in Ilow: Ipse cum expeditionib⁹ p̄cedēs. Gūceli-
 nus Zwerini p̄fect⁹ motum sentiens, ipse cum aliquot armatis accurrit,
 hostemq; p̄ueniens, opidum ingreditur: Suos & quos ibi Germanos
 reperit, adhortatus: ut egressi Pribislaū excipiant, priusq; accedant copie,
 quas sciebat sequuturas: facile esse, fessum de cęde, quā fecerat, opprimere:
 Alia mens erat ceterorū. Senserūt enim mox a tergo opidū a Wandalis,
 qui intus erant, obseratū iri, si egrediant: Sciebāt gentis morē, q; congen-
 tilibus suis, summo studio fauerēt. Tum Guncelinus cōuersus in omnes,
 clara uoce dicebat, ut a Wandalis audiretur: Audite cōmilitones: si ullam
 fraudem persenseritis eorū, qui nobiscū agunt Wādalarū: in eos conuersi,
 primū in illos uindictis, succensis etiam domibus, ut primi pereāt, qui in-
 tus fraudem struūt: Hac uoce deterriti Wandali, qui intus fuere, nihil se
 cōmouebant: Qui foris erāt cum Pribislaō, nihil magnū tentauere, scien-
 tes inesse Guncelinū & cum eos uiros fortissimos. Ea res immutauit eo-
 rum consiliū, ut primo mane discedant. Guncelinus autem, ueluti torris
 erutus ab igne, relicta Ilow, & collocata illic fida suorum custodia reuer-
 sus Zuerinum, recreauit suos: audierant ante pridem in oppugnatione
 cęsum.

Magnopolis
afflicta.Werflaus cō-
mouet fratrē
ad bellum.Pribisla⁹ in
Magnopoli.Pribisla⁹ ad
obsessos.Teutonici re-
ferūt tela.Magnopolis
capitur.Wādali con-
gētilibus fa-
uent.Deterrentur
Wādali.

Berno ep̄s.

Berno uenerabilis ep̄scop⁹ Magnopolēsis, cū audiret quā stragē
perpeffi essent sui, quinto die peruenerat eo, cum paucis clericis,
de Zwerino, tumulare cesos: & sacris indutus, erexit arā in me-

**Wādali terri
ci fugiunt.****Oratio in
obseffos.**

dio cesore: obtulit pro eis hostiam salutarem, cum luctu & tremore: Quo
iam sacrificiū peragente, surrexerūt Wādali de insidijs, ut percuterēt pon
tificē, & qui cum eo erāt. Sed celeriter, quasi missus a deo, superuenit qui
dam Richardus de Soltwedel, cum expedita manu: Hic audito, quia Gū
celinus obseffus esset Ilow, egressus est in auxiliū eius, & iter faciēs oport
tune superuenit in Magnopolim, cum pōtifex, & sui, iam in media morte
tenerent: Cui⁹ aduētū territi Wandali fugierūt, & saluat⁹ ep̄scopus pere
git opus pietatis quod ceperat: & tumulauit ex interfectis ad septuaginta
corpora, & reuersus est Zwerinū. Post non multum tempus, Pribislaus
cū ualidissimo exercitu, mouit in Malachow, deinde Cuffin, & alloquiē
loci præfectos his uerbis: Scio uiros uos esse fortissimos, fidelissimosq;
principi uestro, q̄ in hostica terra, tam lōge uobis p̄miserit custodiā præsi
dior: Si dimicare placet, aut obsidionis experiri incōmoda, in utrunq; pa
rat⁹ uenio: descēdite si quid est animi: alioqui ego ad uos ascendam: Tam
e uicino positos sola dirimēt arma. **Q** si pugnā subieritis: eam uobis de
nūcio sortē, de sanguine, non de gloria inter nos decertari: Si dedēda pu
tabitis præsidia: ea uos fide deducēdos curabo, ut ad ripā Albis, cum reb⁹
perueniatis incolumes: Nulla uos terreat diffidētia, uiris fortibus, per ar
ma, non per fraudē congregior. Circūspexere obseffi uires suas perexiles,
hostiū immēsas: auxilia lōge, & diuturna in medio tempora, præter fidem
& mortē, nihil se dño suo posse præstare: uitam tñ suam esse aliquāto duci
rebātur chariorē, & utiliorē. Itaq; quod necesse putabatur, tueri non po
rētib⁹ præsidia, uitā & arma pacti, tradiderūt: Ita res primū in manib⁹ Pri
bislai, prosperari magis atq; magis, uidebant. Terruit uiros exēplū eorū,
qui sine fructu in Magnopoli perierunt. **CA. V.**

Fit dedicio.

Enricus dux, ubi audiuit res in Wandalia labefactari, arces, quas

H in eum diē seruabat, cōmuniuit: & maioribus rem uiribus actus
rus: ipse grandē conflauit exercitū. Waldemar⁹ autē rex Danie,

**Tres trium
principum
exercitus.****Necatur su
spēdio Wer
flaus.****Quatuor p
ceres fortissi
mi.**

ueterē ulturus in Wādalos assiduos hostes iniuriā, a mari ualidā classē
inuexit. Sed & Albertus marchio uires suas cōiunxit: Ita tribus triū exer
citibus principū, res geritur. Henricus ubi peruenit Malachow, arcē iam
Wandali tenebāt: ibi in cōspectu hostiū, mādauit Werflaū principē, Pri
bislai fratrē, suspēdio necari in oculis fratris: q̄ germanū, ut cōpertū habe
bat, stimulasset ad rebellionē, q̄q; in pactis nouissimis esset cōprehēsum,
si præstitā fidem Wandali uiolarēt. Henricus dux pro arbitrio abuteretur
obsidibus. Dux exinde caput belli, petiturus ad interiora ductare cōsti
tuit exercitū, & euocatis quatuor procerū fortissimis, iussit cum expedito
equitū numero preire, sequuturū grauē exercitum. Hi fuere Adolphus
Holfatie, Reinaldus Thietmarsie, Christianus de Aldēburgo, & Gūce
linus de Zwerino comites, qui equitatum eduxere ante molem sequuturi
agminis cum exercitu: Locus illis præsignatur ab duce, ut opidū Demy

procursu cingāt, castrametātes. In eam urbem cum Pribislao cōuenerāt, Calimar^o, & Buggislaus, Pomeranię principes. Memorati ergo Saxonū comites, locū castris capiūt: Visum est Wandalorū primoribus pertētare animos eorū de legib^o pacis: & quod est uerisimilius, speculari uires, & castrorū ordines. Missis nuncijs, gra expromittūt: ut accepta pecunia illi reuertantur, pace reddita: constituūtq; se daturos tria marcarū millia: Sciebāt de gre primā esse bellādi causam. Adolphus cum ceteris, nullas adhibuit aures: Postera die reuertunt: Iam duo tm̄ millia preferētes: Visa est res, ut erat, ludibrio plena: Remissi sunt non sine cōtumelia oratores, q; irridere, non pacisci uenirēt. Interea, qui ex Wagria sequuti sunt Adolphū Wandali, suis congenilibus affecti, omnē rerū gerendarū ordinē, secreto nunciarunt hostibus. Perpensum est hoc ipsum ab Holsatis, quorū maior Marcradus ait comiti: Opere precīū est, hostiū rebus aliquāto diligētius intendere: Sunt ex hoc nostro ordine, qui secreta illis nostra, secreti^o aperiant: Illi se parant ad arma: In his castris, nulla uigilia, nulla custodia, nullę excubię: Contempt^o hostiū proxim^o est ad ruinā gradus. Comes ista leuioribus accepit aurib^o, q; emortua putaret uirt^o hostiū. Morā fecit exitus ducis, serius sequit^o: & defecerūt premīssis equitib^o uictualia, quę in paucos accōperē dies. Egressi autē ex cohortibus expediti equites, ut de magno, grauiq; ducis exercitu expeditū cōmeatū: premīssis cohortibus quatuor comitū, Vix castra suorū exiuerāt, & ecce primo mane magnus equitum peditūq; de cliuo exercitus, quadrato agmine uisus est descēdere. Primū rati sunt esse exercitū ducis sui: nō prospicientes, q; hostes a tergo intercipiendis illis in medio, imminerent.

CA. VI.

Andalorū hoc erat agmen urbe emīssum. Malebāt enim fortuna nam belli experiri cum paucis, q̄ totam exercitus molē excipere: Sciebāt quanta illis manū dux immineret. Ministri Saxonū cito pedem retorserūt, & magno clamore adesse hostes nunciabāt: Dormierūt securi pro magna parte milites, itinere fatigati: presertim q; hostilē contemptū induissent: non arbitrati, fidere hostes, ut se campo credāt. Primi Adolphus, atq; Reinaldus, hostibus se opponunt ueniētibus cum ea, quā poterāt, tumultuosa manu cōtrahere: Fortiter resistūt incurstantibus, & primā quidem aciem Wandalorū fortiter sustinuerūt: deinde etiā repulerunt: A secunda excepti: iam inter eam atq; primā intercepti, dum fortiter pugnāt, ad unū omnes, ibi cōclusi, perierūt, Holsati, Thietmarsii, cum comitibus suis, Adolpho atq; Reinaldo. Fecit hostiū multitudo, ut Gunzelinus atq; Christianus, laborātibus suis, adesse non possent. Cōglobati tamen trecenti cum eis equites, locum editū cōperere: Inde Wādali diripiēdis Saxouū castris intenti fuere: Qui sarcinis custodiēdis relicti fuerāt, auxiliū implorauere Gücelini, & cōmilitonū eius: Aduolātes ergo directioribus castrorū, magnā in eis stragem peregerūt: Deinde qui ex primā fuere pugna dissipati, cum cernerēt suos miscere gladiū, in fusi una Wandalis, maximā in eos stragem peregerūt: ut pauci plures, & cederēt, & fugarent. Hēricus dux, ubi cōperit suorū sortem, iter celerauit: Vbi accepit

De gre primā bellī causā.

Admonitio de periculo.

Cōtemptus hostiū gradus ad ruinam.

Hostes imminēt.

Nūciantur hostes adesse.

Adolphus & Reinald^o cōmites cadūt.

Magni Wandalos strages.

Corp⁹ Adolphi Minda sepelitur.

Hartwic⁹ Archieps ultimus comitū Thietmaris.

Demin opido cū succedit.

Casimar⁹ & Buggislaus Christiani.

Legati Imp. Gregor⁹ & B⁹ Wici.

Obotriti migrarunt.

Laus Adolphi.

Pauci Wadalidomi remansere.

mortuū cecidisse Adolphum, lachrymas dedit amico, amplex⁹ uirtutem uiri. Ceterū strages hostium, qui ad duo millia quingētos cecidisse ferebant, ex parte recreauit dolentē. Adolphi corpus iubet diligenter curari, condiriq; ut sepulchro patrio reddatur in Minda: necdum enim habebat Holsatia, uel monasteria, uel insignes ecclesias, preter unam Hāburgēsem, in qua multi posterorū temporū Holsatię comites sunt tumulati. De hui⁹ autē patre, ubi sit recōditus, in Minda, an in Hamburgo, incōpertum est. Quis uero fuerit iste Reinaldus Thietmaris comes, satis queritur: preter tim, cum Hartwic⁹ Bremēsis archiepiscopus, eius generis nouissim⁹, permutationē fecerit cum ecclesia Bremēsi, accipiens ab illa Stadēsem, & redens ecclesię Thietmaris comitatū. Sed mihi solet uideri, ducem non approbasse eius generis pmutationē: neq; Hartwico permisisse Stadensem, neq; ecclesię Thiermaris comitatū. Sed tamē illius dominatū, cuidam ex suis nobilibus indidisse, qui nūc cum Adolpho ceciderit. Wādali stragē tantā ab exercit⁹ parte perpeffi, non constiterūt in cōspectu magni, quod superuenerat agminis: sed succēso Demin opido, cum arce, ut tum erat munitissima, retro abierūt. Partē ibi collocauit copiarū Hēric⁹ dux, ad tutamē uulneratorū, cum mādato ut demolirent, que restiterāt, equaretq; solo ualla omnia: Ipse progressus cum exercitu, ad interiorē Pomeraniā, peruenit Stolpe: quo in loco Casimarus & Buggislaus, iam dudum Christiani principes fundarūt abbatiā, in memoriā cęsi patris Wercesslai, qui primus in ea gente suscepit Christianismū a uenerabili Ottone Bābergenli quōsdam pontifice: quod in Saxonia diximus. VII.

Riusq; debellaretur, uenit Henrico duci uīcius, qui diceret, orientalis Imperatoris nuncios, esse Brūswici, demorātes reditū eius. Qua re cōperta, permisit proximis exercitū: ut equabili iure rem terminarēt: Ipse properabat audire legatos. Qu⁹ nisi cōcito euocat⁹ abisset, ea lege subdidisset sibi Pomeranorū terram, quomodo Obotritorū. Sed qm̄ Christiana fuit prouincia in mediterraneis, leuius bellū est passus administrari: Obotriti autē, exhausti terrā reliquerūt inanem, atq; desertam: reliquię ad Pomeranos, & Danos cōfugerunt. Sed & illi sine miserationis respectu, uendiderūt profugos, Polonis, Sorabis, & Bohæmis. Adolphi interim corpus, aromatib⁹ seruatū, infertur patrio sepulchro in Minda. Vidua eius Mathildis, cum paruulo suo, item Adolpho, terrā, ut poterat, Nordalbingorū administrauit. Sensit tñ terra tanti p̄sidis obitum: Consilio enim, & armis cępit deficere. Vnus ille erat fortissimis annumerandus: qui cōsilio, prudentia, fortitudine, terrā redēgit in ordinē: quo etiam exterminatis Wandalicę perfidię superstitionib⁹, Christo tota militaret. Superstitēs uero Guncelinus Zwerini, & Bernhardus, Henrici, iam p̄mortui, Raceburgensis comitis filius, tantę uirtutis emuli, & ipsi in funiculo suę fortis fortiter egerunt: ut tota esset Christiana prouincia & suscitaretur cultus domus Dei, in gente diu incredula: q̄q̄ breues antiquę gentis superessent reliquię, ceteris, ut diximus, aut cęsis, aut ad interiora dilabentibus: que & ipsa res male cessit desertoribus. Pribislaus autē tantę

rebellionis author, paternę hereditatis factus extorris, cōsistebat apud duces Pomeranorū, Casimarū, & Buggislaū: ceperūtq; instaurare subuersam urbē Demyn: unde frequēter exiēs Pribislaus, per insidias percutiebat fines Zwerini, atq; Raclesburgi: & tulit prædā ex hominib; atq; iumentis: Cui; exitū obseruātes, Gūcelin; atq; Bernhardus, pugnabāt & ipsi de insidijs: & cōmissis leuib; sepe prælijs, semp inclinauit uictoria Saxonib;: donec amissis promptioribus, omnes uires Pribislai, sunt penitus attrite. Displicuit ea res principibus Pomeranis, qui ubi cōpererūt premonitum fecere, ut latrocinio abstineret, qñ iusto prælio decernere minime posset. Quādiu apud illos moraretur hospitaliter esset habēdus, ob ius cognationis, & cōmunis nationis: Si tamē hostes illis nouos semper cōciret, quolibet abiret: non se perditis rebus posse in suam perniciem immiscere. Ita cohibitus paulisper quieuit. Contrite sunt autē ex illo die res Wandalarū, quos Obotritos, Kissinos, & Circipanos dixere. Dux autē crebris colloquijs apud Eydorā, aut Lubicā, regē Danorū Waldemarū conueniebat: quod plene in Dania dixim;. Supererat autē Rugia illa maritima regio Wādalorū: quā rex a mari solus est aggressus; cum dux interim alijs reb; implicaretur. Et tñ, quia edomita sunt mediterranea Wandalię, defecerūt ex magna parte pyratice Wādalorū excursiones, quietius agebant insule regni, quę semper huius gentis incursionibus erāt infestę, & uacuefactę, damna sua prodebant.

CA. VIII.

Interim uero Henricus dux Leo, magnis incrementis, gloriā patri suorū, opib;, & ditione, supergressus est. Nam præter hereditatē magnorū progenitorū, Lotharij Cesaris, & cōiugis ei; Rixę multorūq; ducū Bauarię, atq; Saxonie, accesserunt ei nihilomin; multorum principū ditiones: Hermāni de Wintzenborg, opulentissimi: Sifridi de Hōborg: Ottonis de Dasle. Quid de amplissima ditione Hartwici archiepiscopi, qui de antiqua descēdit Vdonū prosapia: Nobile illud castrū Stathen (nos Stadiū uocamus) arce demolita, cum omni attinētia, cū comitatu utriusq; Ripe, & comitatu Thietmarsie, uiuēte adhuc episcopo obtinuit: Quędā hereditario, alia beneficiali iure: Extenditq; manū suam in Phrisiā, & admouit illis exercitū: & dederūt ei pro sua redēptione, quod fuerāt postulati. Hęc ad uerbū, propter antiquitatis fidem trāstuli ex Helmolde horū tēporū diligētissimo scriptore: qui etiā ante Hērici exitū, narrationē suā terminauit. Vnde in reliquū ad alios nobis respiciendū est auctores. Sed quia gloria parit inuidiā, nec est perpetuū aliquid in reb; humanis: Tantā uiri gloriā, non equis aspexere oculis, ceteri Saxonie principes. Ille enim immēsis diuitijs locuples, clarus uictorijs, & propter geminū Saxonie, atq; Bauarię, ducatū, sublimis omnib; Saxonie, & principibus, & militibus, intolerabilis est uisus. Sed manus principū formido Cesaris cōtinuit. Postq; autē Cesar quartā profectiōnē parauit in Italiam, & oportunitatē temp; adduxit, statim inueterata cōspiratio, processit in publicū: & ubi non erat, facta est coniuratio omniū contra unum. Ista uero, psequi pertinet ad Saxoniam. Ceterū per ea tēpora, comitatū Holsatię, Stur-

Demyn instauratur.

Displicet latrocinia principibus.

Res Wādalorū cōtinuatur.

Pyratice cessat.

Hēric; Leo gloriā patrū supergressus.

Quę Hēric; accreuerunt.

Gloria parit inuidiam.

Cesar in Italiā quarto.

Pribislaus re-
cipitur in
gratiam.

Obotritis
dāi crāquili-
litas.

Rostockiū cō-
munitur.

Monasteriū
Dobrāerigi-
tur.

Borch Wal
arcis uallū.

Dux occu-
pat Bremā.

Archieps cō-
munit arcēs

marie, atq; Wagrie, administrabat relicta Adolphi comitis, cum tenello filio: Propter cōsurgētes aut bellorū motus, posuit dux puero tutorē, qui armis preesset, Henricū comitē de Orlemūde, natū Turingia. Cōmunica- to autē principū suorū cōsilio, idem Hēricus dux Pribislaū principē Wan- dalorū, quē multis, ut dixim⁹, prelijs puincia expulerat, admisit in gratiā: & reddidit ei omnē hereditatē patris sui: Terrā scilicet Obotritorū, preter Zwerinū, & attinētia eius: Et fecit Pribislaus duci & amicis eius, securita- tem fidelitatis, nulla deinceps bellorū tempestate, cōuellendā: stare semper ad mandatū eius, & obseruare oculos amicorū eius, absq; omni offensio- ne. & reddita est trāquillitas Obotritis. Pribislaus aut cum recepisset pa- ternā ditionē, preter ea, quę diximus, a duce permissa, proceribus eius Ni- colao fratris filio, permisit terrā Kiffinorū & cōeptum est ex illo die, cōmu- niri opidum Rostockium, q̄ in eam diem rusticis casellis arx erat circū- fusa, tum cingi cōepit uallo, & in formā opidi consurgere. Erat tum post mille centū pene. LXX. annus: cum iam zelo catholice fidei prouect⁹ Pri- bislaus, insigne Cisterciēsis ordinis monasteriū in Dobran, exedificauit, predijs ditauit, ad fratrū sustentationē: cooperante & plurimū stimulante uenerabili Bernone Magnopolēsi episcopo, qui ordinis & domus suę, de Amelūgel borne fratres aduocauit, & introduxit, sub abbate Conrado, primū ibi presidēte. Nicolaus autē, cum suspectā duceret fidē magnatum qui arcē tenere Rostockij illo in colle, quo nunc diuī Petri manet basilica: e diuerso & ipse fortalitiū erexit, in altero colle, qui uetus seruās nomē, etiā nūc Borch wal, hoc est, arcis uallū, nuncupat: ut malignātes facile cō- primeret, & sub iugo cohiberet. Pribislaus aut usq; adeo cōciliat⁹ est Hē- rico duci, ut inter alios proceres comitē illum suū faceret in terrā sanctā: quā profectiōnē in Saxonia diximus. CA. VIII.

Vo tempore, cum Henricus dux undiq; occurreret inimicis, ar- chiepiscopus Hartwicus, omissa Brema, quā dux occupauit, ex- caulis in Saxonia explicitis, Hāburgo confedit, pene solitarius & quietus: structuris claustralib⁹, & ceteris ecclesię suę cōmodis intētus. Ar- chiepiscopus aut Coloniensis, ceteriq; principes mādarūt ei per scripta, ut reuocaret ad cor omnes pressuras, quibus attriuisset eum dux: tandē ue- nisse tempus, quo posset auxilio principū, recuperare statum honoris sui: patere sibi urbē Stadiū, & ereptum comitatū, si man⁹ ei principū accesserint: Hartwicus aut archiepiscopus, multis experimētis edoctus, fortuna- tum semper in prelijs esse ducem, ambiguā quoq; inesse principibus fidē, & se huiusmodi spōsionib⁹ semper esse delusum, fluctuare cōepit animo: prouocabat eum recnperādi honoris cupido: sed deterrebat eum sepe cō- perta mobilitas principū: herebat interim superficies amiciciarū, & pax so- nabat in uerbis. Verūtāmē arces suas, Horenburg, & Friburg, cōmunire cōepit archiepiscopus, & cōgessit illuc apparatus armorū & escarū, qui suf- ficeret in mēses & annos. Herebat illi indiuisus comes, Cōradus episcop⁹ Lubicensis, penes quē summa fuit cōsiliorū eius illo tempore. Perlatū est aut duci, q̄ Conradus stimularēt in se Hartwicū archiepiscopū: Cuius rei

gratia euocauit dux Conradū, in Erteneborg, ut exostularet cum eo. Ille autē declinās Leonis iram, concessit in Phrisiā: simulās archiepiscopi legationē. Cum inde reuerteretur, misso iterū nūcio, dux euocat eum in colloquiū, uirū, quē ab olim dilexisset. Ille accepto Hartwici archiepiscopi conductu, nihilominus inductus suafu Bernonis Magnopolēsis episcopi, Stadiū adiit, quo ducē reperit loco: qui obiecit illi ingritudinē de priusca prouectione: quod per eum, & abbas, & episcopus fuisset: nūc illi excitarēt hostes, reddēs mala pro bonis: cum potius, & episcopi, & amici, fuerit rogare, quē ad pacē sunt, & dissidētes recōciliare. Ille nullā se huius rei in se culpam recognoscere respondit: Scire quid principi debeat, & cuique sub cœlo potestati. Inde dux ab illo expetiuit hominij debitū. Ad quod uerbū uir magnanimus resiliit, dicēs: Modicā esse stipē ecclesie suæ, nunquā se eius gratia, libertatē suam, cuiusquē imperio subditurū. Cui dux: omnino oportere unū e duobus fieri: aut loco cedere, aut proposito: quod Imperiali donatione permissum illi esset ius hominij, in his Wandalię terris, quas suo gladio subegisset. Cūque fixus in sentētia maneret episcopus, præcepit dux occludi ei introitū ecclesie sue, & omnes redditus tolli episcopales. X.

Ost abitū ducis, archiepiscopus Conradū alloquit: Vides, inquit, pater, quid agat: dux nos gladio suo circūsedet: non satis arbitrator tuę securitati consultū, si cōstiteris hoc loco: sed proficiscere ad Wichmannū Magdeburgēsem archiepiscopū, tibi, mihique futurū beneuolū susceptorē: nam ego te cōsequar euestigio. quod & factum est subinde: Nam profectus Conradus, fere duobus annis apud illū consedit. Inde abiens, uadit in Franciā, ad Cisterciēse cōciliū, reconciliari Alexandro papę: Nam Hēricus dux Imperatorē sequitur, cum suis adhererebat antipapę Victori: receptus in gratiam, per manus episcopi Papiēsis: qui ad hoc erat Alexandri papę cōmissarius. Adiecit ille, ut quāprimū ex cōmodo posset, se Conradus presentaret Alexandro, aut nunciū mitteret ad hoc specialē. Quibus peractis, reuersus est Magdeburgū: & inuenit ibi Hartwicū archiepiscopū (nam & ille loco cessit) & manserūt ibi diebus multis. Verū tamē milites archiepiscopi, qui tenebāt arces Horeborg, & Friburg, faciebant frequentes excursus, & incēdia, & prædas, ex possessionibus ducis: quōbrem dux transmissa militia, occupauit Friburgū, & demolit⁹ est a fundamētis: fecitque tolli ex illo die, omnes episcopales redditus: nec ullas fecit reliquias: Soli qui erant in Horeborg, cōtinuerūt se ad reditū usque archiepiscopi: eo quod locus esset munitus per paludosas uoragines. Feruebat autē seditionū seua tēpestas per omnē Saxoniam: cōtendētibus uniuersis principibus aduersus ducē: & factę sunt leuib⁹ prælijs captiones militū, hinc atque inde plurimę, & dimembrationes, & eersiones urbiū, atque domorū, atque incēdia ciuitatū: Et addita est Goslaria principibus in ducē: & præcepit dux custodiri uias, ne quis frumēta inueheret Goslariā: deficientibusque alimētis, facta est in ea fames ualida. CA. XI.

Er ea tēpora Fridericus Imperator in Italia circūtulit uictorē exercitū: Genuēsem urbē oppugnauit, & expugnauit: urbē Romā

Obijcitur in
gratitudo
epo.

Dignū epō
responsurū.

Ocluditur
epō introit⁹

Pōt. fugiūte
a facie ducis

Dux adheret
anti papæ.

Dux occupa
pat Fribur
gum.

Seditio in
Saxonia.

Fames Gos
lariæ.

Genua oppu
gnatur.

Fugatur Alexander papa celsis primū occurrētib⁹ Romanis, uictor intrauit: fugato Alexandro, Ca-
Cōuent⁹ in Bambergā. lictū suū introduxit. Sed per morā attenuat exercit⁹: multi enim peste in-
Hartwicus archieps obijt. terierūt: & ceperūt Lōgobardi cōsurgere, & rebellionē ostēdere. Impa-
Expeditiō in Rugiā. tor abiēs in Germaniā, conuentū fecit Imperij in Bambergā: & euocatis
Zwāte Wyt pro deo. principib⁹ Saxonie primores corripuit, q̄ per intestinā discordiā res Ita-
Homo Christian⁹ l. d. a. lie tumultuātes, sint roboratē: Recōciliatis ibi inuicē & Henrico duce, &
Odiū Christiani nominis in gente Wādalorū. principib⁹, effecit, ut Hartwic⁹ archiepiscop⁹ rediret in terrā ditionis sue:
Dux uirtuosus in Wād. sed breui post reb⁹ excessit humanis: & renouatū est impiū ducis in terrā
 que pridē fuit ecclesie, presertim Stadēsem comitatū. Cōradus q̄q; Lubis-
 cōis redire pmittit, facto pri⁹ hominō duci, q̄d ante recusabat. Cūq; pax
 & trāquillitas, cōpositis principū simultatib⁹, rediret, rex Danię Walde-
 mar⁹ in Rugiā parabat expeditionē: foederat⁹ Christianis principibus Po-
 meranię, qb⁹ cordi erat, Christianā religionē ad eos, suos cōtribules, ppa-
 gari. Accessit Pribisla⁹ Obotritorū princeps, qui ducis p̄cepto tulit sup-
 petias Danorū regi in Rugiānos. Tedebat optimū regē, q̄ gēs Christo &
 uicinis pfida, quæ regno suo semp̄ hostilis fuisset, in sua scuitia pduraret.
 Susceperant aliqui Wādali ei⁹ regionis uerbū Dei a religiosis uiris, Cor-
 beia egressis: & cōmendatū habuere patronū Corbeie, S. martyre Vitū.
 Illi ad sordes non diu post relapsi, Dei honorē obliuī, martyris nomē con-
 seruarūt: ut Zwāte wyt pro deo colerent, pessima superstitione, que tantū
 inualuit, ut diu ex omni Wādalia illi phano pēderēt tributa: & hoc tēplū
 inter omnia colerēt religiosissimū: Cuius honori flamē inferuēs, etiā regi
 in gēte p̄ponebat: Inde respōsa quæsierūt: Ibi euētus sortiū explorarūt:
 quas in omni gēte Germanica plurimū ualuisse olim, tradit Corneli⁹ Ta-
 citus: flamen sortib⁹, flamine rex parebat. Solebāt etiā Christianū homi-
 nem inter libamina quādoq; inferre deo suo: cui⁹ cruore deos oblectari ia-
 ctitabāt. Cōuenerat in annos singulos eam in insulā, Rugiæ maxima ho-
 minū multitudo, ad allecū, que tum ibi erat, piscaturā. Adit⁹ nemini inter-
 dict⁹, modo deo suo Zwāte wyt tributa pēderet: Nuper enim sacerdos,
 ait annalis, de Bardewico, rogatus a mercatorib⁹ Christianis, Christiana
 ibi sacra p̄git: Sentiēs sacerdos gētis peregrina ibi sacra peracta, regē, &
 populū inflāmauit: irata clamās sua numina, de piaculari crimine sacrorū
 alienorū: itaq; tumultu facto, sacerdotē deposcūt exhiberi ad poenā: Vbi
 nō dat, pecunia enim crimē diluere Christiani repromittūt, centū marcis
 expromissis: nō, pficiūt: In crastinū uim parāt Wādali. Mercatores noctu
 collectis sarcinis, & reb⁹, naues intrāt, & abeūt. Odiū Christiani nominis
 in omni qdē Wādalarū feruebat gēte, sed in hac p̄cipuū erat. Hospitali-
 tas in illis, ut in ueterib⁹ Germanis omnib⁹, & presertim aglonarib⁹, pluri-
 mū uiguit: cura parentū p̄cipua: quē debilē fecit infirmitas, aut etas de-
 crepita defectū, heredis curę delegat, plena fouēd⁹ humanitate: hæc enim
 duo, cura senū, & hospitalitatis, primū in gente uirtutū locū obtinēt. Ru-
 gianorū terra ferax frugum, piscium, animalū: Vrbs eius prima Arcona:
 cuius sunt hodie nulla uestigia. CA. XII.
 Ed ei⁹ expeditionis in Rugiā, regis Danorū ordinē, diligētī⁹ exo-

plicare, magnitudo rei deposcit: testimonio Danici Scriptoris Saxonis, quē in Dania potissimū, semper pretulimus authorē. Ann^o erat post Christi natū, MCLXVIII. cū rex Danię Waldemar^o ualidā expeditionē parat in Wandalos Rugianos: classē parat copiosissimā, & plen^o fiducia ducit in hostē: Vbi hosticā tāgit, exponit copias, & excursionib^{us} aliq^u eq^uo factis, ad obsidēdā urbē Arconā, gētis caput, uires intēdit: Ibi phanū gētis sacratissimū, uerę religioni execratissimū: Ibi omniū malorū in gente principiū. Vrbs erat in arduo sita promōtorio: ab oriente, & meridie cincta mari, tāto præcipitio mœnib^{us} in alta surgētib^{us}, ut arcus iactus ab imo uix equauerit: ab occidua parte ingēs atq^{ue} altū uallū cōmuniuit urbē: ab aquilone fons scaturiuuit: atq^{ue} cōmunit^o aditus ut prohiberi posse opidanis non uideret. Ericus tñ superiorib^{us} annis aliq^u intercipiēs, ad deditiōnem eos cōpulit. Int^o in urbe grata planicies phanū habebat, religione uana simulachri celebratissimū: exterior gdis ambit^o accurato celamine renitebat, rudi, atq^{ue} impo^lto nimis artificio picturę, uarias rerū formas cōplectēs: unicū in id ostiū patebat intraturis, ipsum uero phanū duplex septorum ordo claudebat: ex quib^{us} parietibus cōtext^o exterior, puniceo culmine tegebat: interior uero, quatuor subnixus postib^{us} parietū loco, pēsilib^{us} auleis nitebat: nec quicq^{ue} cum exteriorē, præter tectum, & pauca laquearia cōmunicabat. Ingēs in gde simulachrū, humani corporis formā grāditate supergressum, quatuor frōtib^{us} stabat subnixū, duab^{us} ante, & totidē retro patentibus, in dexterū tñ & leuū detortis: dextera cornu meri plenū, sinistra arcū tenebat, lateri reflexa: corrales barbe, crinis attōsi figurabant: ut artificis industriā, gētis habitū cerneret expressisse: haud pcul frenū cum sella, & ocreis, gladioq^{ue} figebant: non solū grandi, sed argēto foris cōspicuo. Semel q^uttānis, post lectas fruges, maētatis ante ostiū uictimis, solēne gētis epulū erat: ædē sacerdos uersabat, spiritu oris cōpresso: quē q^uties renouare opus erat, ad ostiū decurrit, ne humano halitu, numinis præsentia offenderet: primo mane excubāte ad fores populo, sacerdos ingressus, pmissa solus barba, cornu, q^ud priore anno impleuerat, cōtemplat: & si q^ud eadē plenitudinis mēsurā respōderit, uberē, pnūciat futurā messem: si qua parte minutā, diligēt^{er} iubet asseruari fruges, caristia imminēte: tum uet^{er} merū delibās, ad pedes simulachri pfundit: repletūq^{ue} haurit: atq^{ue} in eadē formā mero plenū, dextere numinis restituit: placētā q^uq^{ue} ea magnitudine adhibito mulso effingūt in formā rotundā, ut post eā homo latere possit. Sacerdos eo decurrēs, se abscondit: orās, ut futuro min^o q^u nūc anno cōspiciāt eū: Inde nūcupatis uotis, donaria pro se q^uscq^{ue} infert: Trecētos aiūt milites cū iumētis, dei stipēdio militare: qui prædā omnē referūt in sacerdotis custodiam. Ille aulę, & reliqua phani ornāmēta, in auro, & purpura inde cōparat. Equū præterea cādore niueū alūt: soli^o sacerdotis ministerio attrētādū: q^uppe eo Zwātewitū (hoc em simulachro nomē, ut dixim^{us}, indidere) solere hostes suos inseq^{ue} putāt: pfidiā fouet, q^u eū mane sudātē cōspiciunt: q^usi magnū noctu cōfecerit iter. Hūc illis equū auspicari faciūt bellū q^ud imminet: nā si dextero pede locū signatū tetigerit faustū, si sinistro, infaustū ominant.

Rex Danorū
in Wādalos.Arcona obsi
detur.Arconę sit^o.Phanū celeb^{re}.Ingēs simul
lachrum.Semel quotā
nis gentis
epulæ.Vatcinatur
sacerdos.CCC. milli
residoli stipē
dio.

Auspiciis.

Anim^o regi
prælagit.

Pueri lapillos
adulescentes
tela iaciunt.

Turris tabu
lata cõburit.

Lacte ignis
extinguitur

Defatigatur
ciues.

Necessitas
impellit ad
conditionē.

Rex cū pri
morib^o con
sultat.

Hanc tantā gētis superstitionē rex subuertere conatus, in qua totius gentis perfidiā frāgere posse putabat: magnā trabiū uim iubet aduehi: ut perfectis machinis, ea urbe potiret. Sed statim sum ipsius damnās propositū, uidit cassam operā machinarū: inciditq; regi prælagiētis animi certa spes, urbē sancti Viti propinquāte solēnitare capiendā: q; non pateret sanctus martyr, tantā de suo nomine superstitionē diutius uigere: Idq; se non somnijs, nō augurijs, sed certa animi præsumptione tenere. Intermittit ergo machinarū instructio: & obsidio grauius firmat. Interim pueri egressi, munitionib^o insultāt opidanis, q; in sinu gessere lapillis. Opidani cōtemptis paruulorū lusib^o, sedēt ociosi: sed adulescentiores immixti pueris, tela iaciebāt. Hos dum uindicāt obsessi, pugna puerili principio, grauis oriē. Interea qdā propi^o assistēs urbis portē, quē sublimis, & unica fuit, solis signis prominētib^o, nullis etiā armis inde detonātibus, q; tutā sublimitate, & signorū, quē sacra dicebāt, præsentia, putarent. Aggeriebāt aut portē cespites cōgestos: ne aut flāmis ureret, aut machinis impelleret: Hic ergo iuuenis, perpēso, q; aggesti intus cespites desidentes, intercapedinē fecere, hominis capacē: Orat a circūstātib^o lācearū usu subleuari in eum aggerē: Nec mora sustollit: iam in uoraginē se recōdēs, ne ab hostibus lederet: iubet afferri sibi fomēta incēdij: stramina quęcunq; deprehensa, in manipulos redacta, surrigunt: Ferrū se habere respōdit, silicē se facilitē inuēturū. Igit accēso igne, a socijs excipit in terrā. Corripit ignis facile turris tabulata: auctusq; uehemēter, cito terribilis uisu hostibus esse pyra cœpit. Cōcurrit toti^o urbis uirib^o ad restinguēdū incēdiū. Dani oppugnātes incēdia iuuāt: prohibentq; restinguere. Defecerat iam obsessis aqua: lacte restinguere tētāt: Sed eo uelut fomēto, ignis horrēdū exarsit. Interim seuiēte incendio, rex iubet cunctā urbē in corona oppugnari: nullāq; obsessis dari requiē. Illi intus ambigui, incēdio an hosti occurrūt: maior pars igni colluctat. Rex edita castrorū parte, laborē cōspicatur oppugnatiū, defendentiūq;. Ibi Casimarus, Buglausq; Pomeranię principes, iam ex fcedere ad militiā socij, in oculis uidētis regis, fortem, egregiāq; nauant operā. Nulla interim quies, nulla intermissio telorū. Defatigati tandem ciues, mittūt qui sonora e muris uoce, colloquiū deposcat. Silētiū dicturo factū: quid petat: edere iubet. Orat intermitti oppugnationē, qad de deditioe faciēda, populus sermonē cōferat. Q; diu, inquiūt Dani, nō cessat ab incēdio restinguēdo, pugnā non intermittēdā: Si cupiāt requiē ab oppugnatione, cessent a restinguēdis flāmis. Necessitas urgebat cōditionē accipere. Interea deliberabūdus rex cum procerib^o, deditioē oblatam non abnuere cōstituit. Id cum in exercitu publicaret, unus omniū clamor exorit: Frustra illis uictoriā adimi: Iam pene captā urbē, militū direptioni esse pmittēdā: qn̄ nulla iustiora militiē premia: in qb^o multū sudoris, plus etiā sanguinis, sit impēsū. Eam ob tumultuationē, rex aliquātulum castris digressus cū primoribus, cōsultat quid facto sit opus. Ibi tum dicte multorū sententię: capi quidem urbē posse, sed non ea, qua rebantur, facilitate, dirupta moenia intus pluteis resecta, robustiorem esse deintus

munitiōe, q̄ foris uideatur: rebus cōducere currentis uictorię, ut urbe in deditiōe accepta, ad reliquas obsidēdas progrediatur, potius q̄ ad unā sedeant, diuturno, quod certū est, sed an optato etiā exitu satis sit incertū. Alius etiā adiicit, docendū populū, non sequendū. Igitur admissis ab urbe oratoribus, cum regis pedibus prostrati iacerent: has leges deditiōis accipiūt: ut simulachrū foras producant exurendū: captiuos Christianos sine ullo redemptionis impediō laxent: religionē Christi ex Danico ritu accipiant: stipendia sacrorū, immo sacrilegiorū, sacerdotibus Christi impēdāt: quoties euocant Danicę expeditioni comites accedāt: ex singulis bouū iugis, annua quadraginta nūmismatū pendāt: totidēq; obsides regi eritāt. Absoloni episcopo suscipiēdorū obsidū cura cōmittit: Ille maiorē liberos partim etiā pro liberis, in crastinū parētes admisit. XIII.

Cōditiones
pacis.

Dāt obsides

Octe quę intercessit, clamor ad mœnia de muris est fact⁹, poscentis Gotsalcū quendā, quo interprete idem pōtifex utebat. Vbi aderat rogat de muris Absolonē, uni sibi permitti, ut Karētinis ciuibus suis nuncius eat: cuius urbis oriūdus in hac solo legationis mune re demoratū esse Arconēsium, fortunis suis exponat: ut simile periculum præcurrat uolūtaria deditiōe: se iam corpore debilem: ostēdit lacertū grāuiter uulneratū, exili, si repugnare uelit, opera se ciuibus suis futurū, postri die se rediturū ad castra, Grāsam se nomine dici. Pōtifex in taliter affecto homine parū esse dispendij ratus perugiendo, permittit abeat: sed tridui spaciū, ne hostibus munitiōis opem afferat præscindit: crastinū indulgēs operi exequēdo: Q; nisi eo in littore crastino uespere cōspiciatur, nullo se in reliquū usurū pactionis remedio. Abit ille pollicitus: Orta luce proceres primi, El bernus, & Zuno ingressi urbē simulachrum euertere a rege iubentur. Circūstabat expectātis exitū populi dēsa corona, arbitrati uoluntati sui numinis, nō impune Danis cessuram. Famuli ferro excindere aggressi, monentur prudēter circūspicere ne festinādo quid capiāt detrimētū casu molis. qd̄ incolas dei sui uiribus si accidat, ascripturos, detineat in perfidia. Ingenti strepitu cōuulsa statua percussit terrā. Tum opidāni educere iussi, detrectant numinis a se culti triste peragere ministerium: Aduenas, & qui in opido locarāt operas, adigūt educere molem. Interim alios religio terruit: alios risus excepit: prudētiores rubor corripuit, tāta se ueneratione coluisse deū, qui ne sibi posset adesse. Cōcurrūt omnis spectatū exercit⁹: p̄ceres nō ante adiere, q̄ plebs expleta uidēdo discederet. Principū scribe, sacerdotū uice in urbe, docendę plebis, & deinde baptisandę, peregerūt officia: phanū concrematur: & ex lignis, quę rex faciendis machinis aduexerat, instruitur basilica. Thesaurus numini pridē consecrat⁹, ad præfinitā horā, iubet afferi. Interim Absolon episcopus docet primores de Granse Karētini pollicitatione, triginta nauib⁹ noctu præcessit, regē in mane sequuturū: Ante q̄ cōstituto littori pōtifex accederet, iam demorātes ibi repperit Karētinis: Quis classi præsit clamās quidā exquirat: Vbi audit Absolonē: se esse Granlam affirmat: Adesse ex constituto principes totius gentis, fide publica interposita, accipiuntur in nauim. Ibi

Grāsa inter
pres.

Simulachrū
iubetur euer
ti.

Statua cōcul
sit terram.

Phanum cre
matur.

Grāsa addu
cit principes

ex formula, cum Arconēsis cōstituta, deditio paratur: quę proxima lu-
 ce ueniēti Danorę regi, & offertur, & accipit. Aderat Tecislaus rex gētis
 Iarimarus, frater, cum ceteris terrę proceribus. Pontifex, rege annuēte, iu-
 betur deditioem cum obsidib⁹ accipere. Ille assumpto Zuenone Aru-
 siensi pontifice, ac solo Iarimaro, uix triginta ex domesticis comitantibus,
 Karētiā proficiscit: Esberno fratri innuens, ut ceteros, quoad reuertat,
 cōuiuio excipiat, reuera futuros obsides. Augusto itinere per medias pa-
 ludes inceditur: quo si parū declinaueris, in horrēdū coenū dilaberis. Ad
 finē callis per planiciē ad urbis uallum ducit: Illic effusa urbis multitudo,
 armata per turmas stabat, ad numerū sex milliū. Zueno territ⁹, quid ef-
 fusa multitudo, & illa armata deposceret rogat: Nihil dubitādum refert
 Absolō: pacis nō belli esse apparatus, alioqui in urbe prompti⁹ exceptos
 obtererēt. Tam præsēntis fidentisq; animi uir metum in pectus admittere
 nō potuit: Vbi propius uenere Dani, genib⁹ nixi opidani, ueniētes cōsalu-
 tauete: acceptis in urbē hospitib⁹ ad omnia prompti annuerūt. XV.
 Ria erant intus phana, locus habitatoribus frequentior bello q̄
 pace, q̄ loci munitio tutelā p̄ferebat: Sed tanta eđiū compres-
 sio, ut per angusta sint publica itineranti spacia. Satis persuasum
 erat expectātibus faciē urbis, nō diu tolerari obsidionē potuisse, pro mul-
 titudine quę cōcurrerat, & angustijs locorę, tetrū odorē exalātibus. Pri-
 ma cura subuertēdi phana. Maximū simulachrū, Rugiemū dixere, mon-
 strum horrendū, informe, ingens, sub uno capitis apice, facies septem: totis
 dem gladij inherēbāt lateri: ceterū irundines sub ora nidificantes, pectus
 stercore turpabāt. Martis simulachrū uoluere, septē diebus p̄sidētis. Po-
 renitū alterū dixere, quatuor frontibus in capite, sed quinta defixa in pe-
 ctore. Hęc portēta conuellere aggressi famuli, imprimis cauerūt, ne quid
 subirent discriminis, maiore perfidię in populo, q̄ suorę corporū periculo.
 Facile enim supersticiosi homines, sui numinis irę casum tribuerēt. Vibe
 media iussi cōcremare, rogabant ut educi sinerēt, ne flāma proximas eđes
 corripiat, per angusta uiarę. Admirati primum incolę numinū suorę iner-
 tiā: inde irridētibus, ipsi quoq; ridētes, suam superstitionē dānauere. Hor-
 renda tantū ferebanrur demonū p̄stigia, q̄ adulteri, mulierculis alienis,
 quasi canes coherēdo, dirimi diu non poterāt: Ridiculo sepe spectaculo, in
 publicū producti cernebantur. Sed tum purgato simulachris loco, sacras
 eđes erigi iussere regij cōmissarij: Digressusq; urbe, tria locis oportunis
 Absolon, cœmiteria cōsecrauit: Scribas iussit docendo, baptisandoq; sa-
 cerdotū uices implere. Inde ad regem regredit: apud quē, iam constituto
 die, thesaur⁹ factorę producit: ut inde rei diuinę in reliquū cōsulat. Ca-
 simarus, & Buggislaus Pomeranię principes, cum spe cecidissent potiūde
 in suam ditionē Rugię, accepta licētia ex foederatis, hostes fiunt. Rex in
 sua regressus, legitimos sacerdotes immisit prouincię cum oportunis com-
 meatibus: ne populū rudem initio grauare uiderentur, reuocatis, qui eam
 diem impleuerunt scribis. Ceterū ut pacatū a pyratibus mare esset, iussit rex
 quartā quāq; nauim excubare, in quam rem, lecta iuuentute, quę necdum

Tecislaus rex.

Effunditur
urbis multitu-
dine.

Triumphana.

Rugiemū
simulachrū.Martis
Porenitū.Adulteri ut
canes coherē-
bant.Ey foederatis
fiunt ho-
stes.

cōiugijs illigata, instātius rem urgeret principes, illi operi preposuit Absolonē, atq; filium Christopherum: quoad liceret tota regni potentia hostes repellere. Quid non mutat eui lōgeua uetustas? Rugia tum totius nationis caput, memoratis floruit urbibus, quarū sunt hodie nulla uestigia. Sed hęc interim.

In Rugia urbium uestigia nulla.

CA. XVI.

Refuere ex illo die rebus gerēdis in Rugia Dani: Nam regis ditioni in secularibus, & pōtificib⁹ eius regni, in sacris subesse, uictorie iure, tum est a rege constitutū. Fundatū est ergo opus nouelle plātationis in terra Rugianorū. Accepit autē rex filios nobiliū obliedes & abduxit secum in regnū. Hęc autem eo peracta sunt tempore: quo Saxones ciuilibus in se bellis diffidebāt. Henricus autē dux, cum redisset in Saxoniā missis oratoribus ad regem Danorū: numerū obsidū dimidiū, & acceptę prede deposcebat: Ita enim ex fœdere cōuenit, inter regē & ducē. Rex ducis arma non accessisse pretēdit: fœdera loqui de his, que cōmunibus uiribus utriusq; partis fuissent administrata: Dux pro se missum obtēdit Pribislaū: Sed tum inanes, ad indignatē, rediere nūcī ducē. Interim ille, euocatis Wandalię principibus, exponit: Qñ inquit in littore Germanici maris cōsistant, quid ita inclinēt Danis: ut malint illorū parere imperijs, q̄ pari cum Saxonib⁹ iure agere: Esse sibi quoq; grauē Danorū regem: qui equis fœderū, non pareat conditionibus: Opus esse in regem arma cōuerture: Quid de illis speret sciscitat: ubi ad bella cum Danis fuerit peruentū: regi, an sibi, adherere uelint edicāt: Proceres nihil cūctati, in regē operas suas pollicētur, obliiti promissorū. Amoti sunt uectes, & ostia, quibus iam pridē conclusum erat mare: & erūpebat uadens, & inundans, & intentās excidiū multis Danorū insulis, & regionib⁹ maritimis. Instaurate sunt predearū naues, & occupauerūt in regno Danorū terras opulentas: & expleti sunt Wādali Danorū opib⁹, quas sitiebāt. In Magnopoli septingētę Danorū animę uno die sunt uenales expositę, si emptor inueniret. Diu siluit rex Danorū, dissimulās suorū iniurias: Libet ponere ad uerbum testimonia annalis nostri, ut collata Danicę narrationi uideatur, q̄ quisq; scribat affectuose in gloriā gentis suę. Magnifica enim de regibus suis Dani preferūt, que nos, & hic, & in Dania nostra, non preteriuimus. Audiat interim uetus Saxonū testis, de Danorum regibus.

In Rugia nouella plantatio fidei.

Contēditur sup spolijs diuisione.

Proceres Wandalię promittunt opē duci in regem.

DCC. Dani uenales uno die.

Taxatur Danorū reges.

Dani parūt ecclesię & ei⁹ bonis.

Eges, inquit, Danorum, segnes, & discincti, & inter conuiuas, & epulas semper poti: uix aliqñ sentiūt, percussuras plagarū. Tandē uelut somno excitus rex Danię, cōgregauit exercitū, & percussit partē modicā Circipanę regionis, Filius quoq; regis ex concubina Christopherus cum mille, ut aiunt, loricis uenit Aldenburgū, que Danicę dicit Brandehuse, & percussit maritima illius: Ecclesiā uero, cui deseruiebat Bruno, non leserūt: nec attigerunt penitus bona sacerdotis. Recedētibus uero Danis, Wandali e uestigio sequuti, damna sua ultioni declupa compensarūt, Dania ex parte maxima, in insulas dispartita est, quas ambit mare circūfluū: nec facile caueri possunt insidię pyratarū: eo q̄ sunt illic promōtoria, insidijs Wādalarū promptissima; unde clam egrediētes, percu-

Wādali agri
et stura omif
sa p̄gabāt.

Wādali fos
sis rem oēm
abdunt.

Wādali Da
nis cū uolu
prare cōsis
gunt.

Waldemar
rex in Wan
dalos.

Classis cclx
nauium.

Rex i portū
relabitur.

Pōtiffes &
proceres ad
regem.

Tempeftas
ualida.

stunt de insidijs incautos. Valent enim q̄ maxime Wāndali clandestinis incurfib⁹: Vnde per proximā tunc gstatē, latrocinialis ea cōsuetudo, adeo apud Wādalos inualuit: ut omissis penitus agriculturę cōmodis, ad nauales excursus expeditas semper extrēderint manus: unicā spem, & opū suarū summā, in nauibus habētes. Sed nec in cōstruēdis edificijs operosi sunt: quin potius casae de mirtis cōtexunt necessitati tantum cōsulentes aduersus tempestates, & pluias. Quoties autē bellicus tumultus insouerit, omnē annonā paleis excussam, aurū quoq̄, & argentū, & preciosa queq̄, fossis abdunt: uxores & paruulos munitionibus, aut saltem syluis contutatur: nec quisq̄ hostili patet direptioni, prēter tugiaria, quorū amissionē inter facilima ducūt: Danorū impugnationes pro nihilo habēt: immo uoluptuosum ducūt manum cum illis cōserere: Solus eis dux est formidini, qui protriuit robur Wāndalorū, super omnes duces & reges, qui fuerant ante eum: plus etiam, q̄ ille Magnus Otto: & misit frenū in maxillas eorū, & quo uolebat duxit eos. Hęc sunt Helmoldi ad uerbum de Danis, atq̄ Wāndalis, testimonia.

CA. XVIII.

Vic uero non dissonat in ea parte Danorū de suo rege testificatio. Rex, ait, ille Waldemar, cum aliquātas antea expeditiones magno molimine, sed exili fructu, peregisset: meliori cōsilio rem gesturus, in hostes assiduos Wādalos, arma parat: paucis adhibitis ei⁹ cōsilijs participib⁹. Quippe priuato cōsilio, sed publicis armis, rem celsuit agendam: ne quis occultam molitionē perferat ad hostes: Classē ex omnib⁹ regni partib⁹ iubet cōuenire paratā, ubi edixerit. Interim tyronies exerceat, arma iubet expediri: & ubi iam cōuenisse uidet ducētarū sexaginta nauium classē, nauigationē instituit, remigio tamē magis q̄ uelis usus: ut latētor hosti fieret aduētus. Premissi nōnulli, qui expeditis ad cursum nauib⁹, res hostiū specularēt. Vbi lōge prēcūrrerāt, uidēt regiā a tergo nauim, uela sustulisse contra propositū, paulatimq̄ relabi in portū Monæ insule subalbide. Mirati qui prēcūrrerāt sine rege, sine sequuto agmine nauigationē suam inutile dīiudicāt: retrouersi, quid rerū sit, sciscitant: Audiūt regē sub instantē noctem, nauigationis pertesum, in posterā lucē rem distulisse: Pontiffes cum proceribus, rei indignitate permoti, ad regiā prētoriaq̄ nauim, ex cōdicto conueniūt: Mutuis in se defixis luminib⁹, silentes, regem circumsistūt. Rex motus rei nouitate, q̄ iniussi aderāt, quid rei sit percūctat: Ibi fidentior inter episcopos, regis mutationē uerbis liberioribus detestatur, gerēdæ rei occasionē amissam: posse tempestatē de proximo interuenire. Rex irā colligit, sed tēperat: modesti⁹ secū agendū insinuat: & pene res ad iurgia peruenit. Postera nocte, tēpeftas incubuit quatriduo perdurās. Tum rex, monitoris secum uerba pertractans, equiorem sumpsit animū, in eos qui perturbauerunt: obseruari, nec negligendā edicit, proximā nauigandi oportunitatē: nec iterū sine fructu, ut sepe, dilapsurās. Qua prestitā, cursus mare tentauit: Quādiu autē sub prētentu terrę trāseunt, tranquilla satis est uisa nauigatio. At ubi relicto a tergo littore, mare inuadūt apertum, ibi uero experta uis tempestatis, multarū latera nauium

quassata laxant: rex non sine periculo prætoriã deserens, in aliã cum signis se trãssert. Maior pars, ea difficultate, cõcussa: pãdit uela ac retro cursum legit, magno remigij labore, maiore omniũ piculo, sub hosticã terrã perueniunt: Sexaginta uix naues ex omni classe remãserunt: Pecora per cãpos littorũ innocua incõpertã eorũ ad nauigationẽ prodebant. Rex in terram egressus cõciliũ aduocat: quo ordine res gerãtur intendit. Erãt, qui pensã insigni paucitate, retro legendũ iter, astruerent: quãdo & cõmeatus deessent, & insignis pugnatõrũ paucitas, ipsis sibi exitio, hosti ludibrio futura uideretur, prosperã, secũdo ad reditum uento, nauigationẽ in oculis haberi. Alij uastãda littora, prædam agendã cõmemorabãt: Regi neutra placuit sentẽtia: crimẽ gloriẽ suẽ semper affuturũ, ut cederet hostibus: quã nulla unq̃ memoria, prodidisset, Danorũ regẽ, terga Wandalis ostẽdissẽ. Itaq̃ explicato agmine, equites, peditesq̃ armari iubet: custodes etiã nauum cohortes deputat, sub præfecto: uicinas Rugiã insulas, tam insperato inuadit: ut incolẽ, productis de fenestra capitib⁹, loci dños aduẽtare rati: Casimarus ne, an Buggislaus sit, rogẽt, qui uenerit: Sed missa in aduersos tela, declarãt hostem. Itaq̃ prædã agentes opimã, Dani ad naues reducunt: Interea hostes adesse regem sentiẽtes, classẽ perarmant, egressurũ intercepturi: Viderãt enim uires. Classi Danicẽ præfectus tutãdẽ, cohortẽ in paucas naues impositã, hostibus opponit, leuicq̃ prælio fatigatos, abire cogit: Iterũ iterũq̃ incurrẽtes fugat, longiusq̃ insequerẽt: nisi, quod acciderat, animo uoluisset, regẽ littori cum præda propinquare. Mirãt rex classẽ suã sine custode inanitã: sed uidet e profundo, cum paucis adnauigare præfectũ. Itaq̃ onustẽ naues præda, parant abitũ. Sed adsunt maiori nauum suarũ numero hostes: nec diu cunctati, adoriunt Danos. Ibi rem relatu pudẽdã, Danic⁹ scriptor, cũ rubore cõmemorat. Nam magna pars nauum Danicarũ, ad cõspectũ tantẽ multitudinis uela pandunt ad fugã, deserto in periculis rege suo, nec respiciunt: Ibi neq̃ increpatio regis, neq̃ insultatio hostium, homines leporino corde potuit auertere a fuga. Rex solis septem nauib⁹, inter tam multa hostiũ nauigia relictus, quod necesse fuit, suos uiriliter hortatur, inclamat, laudat: cuius maiestatis reuerentia, insignem Danici militis paucitatẽ, inter multas hostiũ naues, fecit clarescere: Vna enim & præliũ agunt, & fugam parant: Aspirantibus uentis, fortis, sed parua multitudinis hostilis respectu man⁹, periculum uiribus exemit: Ingenti præda, sed maiori fortitudinis gloria, hostiles impetus euadunt, regem incolumem reducunt: Libuit ea duorum diuersẽ gentis testimonia conferre: nunc redeamus in ordinem.

CA. XVIII.

Vm ergo quod dicere ccepimus incitati Wãdali a duce grassarẽtur in Daniã, rex perspecta calamitate gentis suẽ, misit oratores ad Henricũ ducem Leonẽ, postulans locum familiaris inuicem colloqui ad Eydorã. Non recusans ille uenit: & occurrit ei rex, & habitis hinc inde, pro cuiusq̃ dignitate colloquijs, in eum exitu res peruenit: ut ex fœdere prisco, rex, & obsidũ & prædẽ dimidium, ex Rugianis, duci permittat: & ex tributo gentis: & ad singula quẽ dux iudicauit exigẽda,

Rex in terrã
e nauisRex contra
conciliũ
sentit.Inuadit insu-
las WãdalorũNaues præ-
da onustæ.Rex deserit
p suos in pe-
riculo.Dani una
præliantur
fugianturColloquunt
rex & Dux

rex illi cessit: & renouata sunt inter illos foedera: & iussi sunt Wādali duci parētes cōquiescere. Hi enim grauissimi fuere, qui Danis eo tēpore imminebāt. Nam Rugiani cōquieuerē, fessi bello Danico. Missi sunt autē utriusque principis nunciū, ut cognoscāt, & cōstituāt equo iure tributa duobus. Sed & affinitatē mutuā, uilum est inire principibus. Nam Henricus filiā suam, relicta Conradi, nobilissimi principis, qui patrē habebat Conradū Imperatorē: cum ille sub Imperatore Friderico, in nouissima expeditione Italica defecisset, uxorē dabat Kanuto, filio regis: quod factū exhilarauit uniuersos, facta pace, per mare, per terras: & mutatum est gelidum frigus aequilonis, in leues flatus austris: & cessauit marina uexatio: & detumuerunt procelle tempestatū: & pacata est uia trāseuntibus a Dania in Wandaliā: & ambulauerunt mulieres & paruuli per eam, eo quod summota sunt offendicula, & defecerunt predones a uia. Pribisla quoque Obotritorū princeps deposita diuturna rebellionis pertinacia, sciens, quia non expedit calcitrare aduersus stimulū, sedit quietus & cōtentus funiculo permissę ditionis, & edificauit urbēs Magnopolim, Ilow, & Rostockiū, & collocauit in terminis eorū populos Wādalarū. Et quia Wādalarū latrūculi inquietabāt habitatores Zwerini, & in terminis eius, Guncelinus prefectus, uir fortis & duci fidissimus, mādauit suis: ut quoscūque inuenissent Wādalarū, incedentes cum armis, quibus non esset euidentis ratio, captos statim necarent suspensio: & cohibiti sunt utcūque, a furtis, & latrocinis. Erāt per idē tempus, & alij per terrā Obotritorū nobiles, principū genere editi, de quibus suo loco supra attigimus, & infra ubi opus euenerit, non preteribimus: ut successionem principum ostendamus. CA. XX.

Ita faciebāt Waldemar rex, & Hēricus dux a terra, priusquam intererent Wandalos sub leges Christi: Sepe anno uno rex geminas in littora Wādalię fecit expeditiones, uere, & autūno, nec requiē dabat. Omnium pertinaciores erant Rugiani: sepe uicti, sepe rebellātes: donec superatis urbibus, plenā (quod diximus) fecerāt deditiōnē, traditis de pace obsidibus. Sed non est iniucundū, cernere memorati regis in littora Wādalię assiduū laborē, & infatigabilem animū: Priusquam frena illis imponeret, post eam, quam proxime diximus, uernā regis, sed infructuosam expeditionē: inde tamē auctiori spe, per eiusdem anni autumū, classē reparat, & secūdos nactus uentos, in urbem Arcona, & cōfinia eius, milites exponit: Populabundus per cōtinentē ingreditur: Inexpectatus hostiū aduentus, imparatā reperit apud hostes militiā: Oritur cōdensa nebula, ut in longinquū cerni non possit: Verum ubi hostibus, regis aduentus innotuit, arma corripuit, exercitū contrahūt, Danis occurrūt: non ante cōspicientes, quo sunt loco castrametati Dani, quā ante eos in nebula cōstitissent. Strepitu primū festinātū ad arma proditi: inde paulum circa meridiē serenato aere, sub oculis aduersi exercitus, certiores effecti: Nō erat alia uia, nisi per hostes, his, aut illis. Nam retrocedere: id uero pudēdū uisum: Itaque arma, dispositis pro tempore aciebus, intentātur: Fortis dimicatio cōsurgit: Dani Wandalos, illi Danos repellere adnitūtur: multi inuicem cadūt: uaria

Principes in
unt affinita
tem.

Pacata uia a
Dania in Wā
daliā.

Guncelinus du
ci fidissimus.

Geminę ex
peditiōes an
no uno.

Expeditiō in
urbē Arcona

Fortis dimi
catio.

ae dubia diu uolat uictoria. Tandem Danorū parti inclināt: Cedūt Wādali, uicino uado multi immerguntur. Nauabāt utrinq; fortes uiri operam, sed tum res Danis cessit. Itaq; prēda onustus rex, quia bruma imminēbat, reuersus est in regnum.

CA. XXI.

Nno proximo, cum rex in Rugianos expeditionē renouaret, in a staurata classe Wādali, ex suis proceribus uirū delegere, ingenio & eloquio pręstantem: qui pacē ex rege peteret, quib; possēt cōditionibus. Enauigat in Daniā: Vnū ex pōtificibus, quem regi magis no uerat intimū adit: mediatorē illū cōponendę pacis fieri deposcit. Ille Wādaloꝝ oratorē eo pducit, ubi rex classem iubebat expediri, terrendū apparatu. Ibi uir gnar; murmura Iutar; in regē accipit, alimēta sibi deesse querentiū: quis illis rex subsidia cōmeatum, ex alijs Danię insulis polliceret. Animat̄ tum Wādalus ex eo murmure: ut equas pacis cōditiones, quas ante non audebat, exposceret: cum initio leges pacis, cum plurimo suę gētis deterimēto, non recusasset. Interrogat; si rex foederib; annueret quib; modis de parte Wādaloꝝ firmarent; respōdit: lapidē se in mare iacturū: qđ Wādalis ictu foederis loco esset, arbitrātibus foederis uiolatorē ita periturū. Sed pōtifex is, quem pacis sequestrū ille delegisset, obsides dādos asseruit: Sic enim Danis a Wādalis, priorib; semper annis esse cautū: non modo obsides, sed etiā classis supplemēta, & pecuniā instaurādis nauibus dari cōsueſse. Ille refert, tempor; esse rationē habēdā: Si hoc in retroactis sit aliqñ obseruatū, nunc esse aliā rerum faciē: uastatā a sua gente Daniam proximis annis, nunc satis accipere, si equas a Wandalis pacis cōditiones impetrarit. Indignat; episcopus respōdit, que uidebant̄ rebus & tempori cōgrua: ceterū ad regem se cūcta perlaturū pollicet: Regi quidē superba uisa Wādaloꝝ legatio: & ideo properādā expeditionē. Sed qm̄ horreſcens uentis mare, nauigationē interclusit, maioribus agēdū urib; rex cēset. Ergo Henricū Saxonię ducē inuitat ad colloquiū, & ad belli cōmunionē: ut iunctis uiribus, ille a mari, iste a cōtinenti terra inferāt arma Wādalis interceptis: ut ita facili; indomitę gēti iugū imponāt, & tributorū, & Christianę religionis. Coeperat iam ante Hēricus ex Wādalis magnā Obotritor; & Kissinor; ditionē: Guncelinū ut, diximus, Zwerino pręſcit, & Werlow iam arcē tenuit: unde facilis illi trāsit; ad Rugianos uidebatur. Nam & Albertus Brādenburgensis marchio, suę ditionis uicinos Wandalos effecerat. Iam rex cum classe aduect; maritima populat;: Dux quoq; a terra promouit exercitū: Sed quidā ex pabulatorib;, a Wādalis intercipiunt;: Struūt uicissim insidias, Saxones hostibus, & intercipiūt ex Wādalis principē gentis, nobilem uirū patrē adulescētis: qui nuper odio superstitionis gētilis ad Danos cōfugerat: sed cum capi pater non pateret; oppressus est. Audita aut̄ patris nece adulescēs non aliud respondit: Dole re se, qđ in paganismo sacrilegus perisset.

CA. XXII.

Gitur per mutua expeditionis tempora, rex a duce cōiuiua excipitur in castris: Splēdor & apparatus rege dignus instruit;: In famulatu, in epulis, in omni rerum ordine: Sua quisq; deinde parte

Dani uincūt

Wandali pacem petūt.

Wādaloꝝ nūcius uir gnarus.

Petūtur pacis obsides.

Rex indicat superbā legationem.

Dani maritima Saxonē mediterranea populat;

Dignū adulescēte rñs.

hostilia populatur: Wādali se arcibus atq; presidijs continēt: Sua omnia
 inuijs paludibus condūt. Magno internūcioꝝ periculo principes redeūt
 in colloquiū. Rex suo itinere uastās omnia, ad opidū, tum paruū, Rostoc
 kium peruenit, idq; habitatoꝝ metu desertū incēdit: Inde populatis circū
 omnibus ad mare cōtendit. Nunciatur classis Pomerana, cum Rugiana
 adnauigare: Rex a duce premonet: amnē linquat mare repetens, ne inter-
 cludatur ab hostibus: quod rex cōsiliū putauit non cōtemnēdū. Sed tum
 insidias cogitauit insidijs illudere. Cōpertum habuit militis sui in terram
 egressum expectare Wandalos: ut ea oportunitate classem exureret, atq;
 expugnaret. Rex iubet milites cōdi in naues: paucos in littus egressos, ui-
 cinas domos incēdere: arbitratos Wādalos, omne Danorū agmē expo-
 sitū terras populari. Sed neq; hostibus Wādalis defuit calliditas circūspi-
 ciendi: Nam omniū rerum facti certiores se continebant. Vires enim suas
 utriq; exercitui, terra, mariq; impares, ut erāt, reputabāt. Igitur ad pacem
 inclinātes eundem quem pridē in Daniam misere oratorē, submitunt, de
 pace tractaturū. Is ignem in littore accēdit: Id erat signum, colloquiū de
 pace petentis. Interdicit Danis, ne in cuiusq; nauim excipiat, ne pacis cupi-
 dos arbitret Danos: Sua igitur naui aduehit: eundē quē prius pontificē,
 Absolonē sequestrū requirēs: Ille per cōtumeliā commemorat, insulas Dae-
 nię uastatas a Wandalis, exprobrans, quod ante ab illo fuerat obiectū in
 Dania, cum eo legatione fungeret. Respondit Wādalus: cuiq; tempori
 suā esse orationē accomodādam: factā nunc rerū cōmutationē: ut Danis
 inclinēt uictoria. Si neglecta fuerit presens nunc de pace oblata conditio,
 forte futurū alias, ut reiectę poeniteat exhibitionis. Hac uerboꝝ uicissitu-
 dine cum multa inuicē iactata fuissent, Absolō pontifex, sequestrū se facit
 apud regē: cōuenitq; ut datis in fœdera tum ic̄ta obsidibus, rex classem
 reduceret. Sed hec ad solos Rugianos pactio pertinebat. **XXIII.**
 Aeterū orientales Wādali, nequaq; hostiles animo posuere qui-
 bus edomandis rex fœdera renouat cum Henrico duce Saxonū:
 ut ille a terra, ipse a mari urgeat hostes. Adnauigat iterum classis
 regia. Henricus uero dux, nihil segnius a terra producit exercitū. Premi-
 serat tum ille, qd diximus, ex equitū alis nobiles quatuor comites. Hi pre-
 missi castris metādis, dum incaute rem gerūt, cladē insignē accipiūt, duo-
 bus oppressis. Quā rem ad hoc solum renouam⁹: ut Danici scriptoris tes-
 timoniū, nostris annalibus conferamus. Accepta clade, Saxones tamen
 uictores, urbem Demyn subruūt incensam: ut solo equaretur. Cosconam
 quoq; simili premūt desperatione, desertq; iubent cōflagratione deleri:
 Nam habitatores, cum omni suppellectili, se in proximas paludes condi-
 dere. A mari aut, rex Wolgastū opidum aggressurus, ut cetera, uacuum
 reperit, atq; desertū: Sed ille suorū imposito presidio, fecit cōmuniri. Cete-
 rum populationib⁹ utriusq; rex a mari, dux a terra, non segniter institere:
 qñ neq; pugne dabatur copia, neq; ab hostibus fœdera peterentur. Pro-
 gressus tamē rex longius in flumen, exercitū ducis, nauibus ponte facto,
 transposuit: opida mediterranea totis uiribus expugnaturus. Quod ubi

Rostokiū in-
cenditur.

Milites cōdi-
tur in nauis.

Ignis succen-
sus colloqui-
signum.

Absolon ep̄s
agit de pace

Expeditiō in
Wādalos ori-
entalis.

Saxōes uicto-
res Demyn
subruūt.

Wolgastum
desertum.

Nauib⁹ fit
pons.

Wandali cōpertū habuere, submissis oratorib⁹, de pace atq; fœderibus, agere cœperunt. Nam usq; in illā diē nusq; totis copijs in aciē pdierūt: sed leuib⁹ tm̄ prelīs cōflixerūt, ex insidijs. Pacis tum cōditiones hæ fuere: ut Wolgastū opidū oportuno littoris loco sitū, trifariā diuideret: & quib⁹ uellet rex p̄sidijs teneret: pyratis Panis fluminis, adit⁹ negaret: & ad ea obseruāda, tam regi, q̄ duci obsides darent. Wandali obsides se duci dare p̄negabāt, q̄ ille nup̄ nobilē uirū Werflaū obsidē, suspēdio necasset. Rex sine belli cōsorte se pacisci recusabat. Perferri tm̄ ad ducē iubebat pacis fœdera, si forte p̄baret: Ille regio deferēs honori, assensus est: dūmō in fœdere cōciperet, ducē, quē belli tēpore occupasset, iure belli retēturū: q̄d cum utrinq; placuisset, reductis exercitib⁹ pax reddita est ceteris. XXIII.

Pacis cōditiones.

Dux deferē regi.

Rugiani res bellāt Danis

Piū p̄ regis p̄positum.

Arconij in Danos erūt p̄nt.

Fœdus dirimitur.

Vari hominis cōsiliū.

Mouet p̄ncipes uacer homo

Ed diuturna esse non potuit, propter alternū immortale utriusq; gētis odiū: cū Wandali principes Wolgasto p̄sidentes, Rugianos secū ex fœdere in urbe agētes, uexationib⁹ crebris, opidum deferere cōpelleret: Nec minus Rugiani, nouarē rerē cupidi, in ducē Hēricū cū respiciētes, Danis rebellare audēt. Quod ubi Danorū rex cōpertū habuit, classē reparat, Rugiā, aut in fide cōtinere, aut ad pristina iuga tētāt reducere. Angebat plurimū Christianū regē, non tam ditionis suę in eam gētē propagatio, q̄ idololatrę gētis subuertēda religio: cupientē ad Christi iuga reducere populū iādiu infidelē. Verna expeditio, solā uastationē effecit, puincię, Rugianis se intra mcenia tenētib⁹: nisi q̄ leuib⁹ prelīs fiebāt excursiones, & agrorū populationes: Renouata in autūnū classica expeditio, cum horrea omnia plena reperirent, ad Arcon opidū, legiones exposite: ipsi ciues, mutuata a uicinis militia, in improuisos se adoriri credētes erūpebāt, iusta Danis aciē cōgressuri. Ibi multa fortiū uirorū p̄clara facinora, utrinq; sunt cōspecta: Sed dū opidani intra sua mcenia sunt repulsi, & rex populatione, puincię facta, incolumē exercitū, classēq; spoilijs reduxit onustā. Interea dux Hēric⁹, pactis fœderib⁹, iam sibi Wandalorū primores deuinxit, regēq; Danię ad colloquiū euocat oportuno loco: Ibi dux quest⁹, q̄ rex sibi fœderatos Wādalos, nō pri⁹ corā se questione intētata sit aggressus bello. Rex aut nulli⁹ se respectu retinēdū respōdit, q̄ minus hostes suos bello lacefferet. Ita exasperatis utrinq; sermonibus, colloquiū simul, cū fœdere diremerūt. Multę deinde nauales pugne uaria fuere fortuna inter partes. Sed erat ex Danis uir gnar⁹ linguę Wādalicę, & inter proceres eorū paterna familiaritate notissimus: Hic ex cōsilio nōnullorū de regno, p̄cerū, circūueniēde gētis audaciā p̄sumit: Monit⁹ tm̄ ab illis, quos cōscios fecit, ne quib⁹ promissis Danię regnū oneraret: armis enim nō dolis Danos bella gerere cōsuesse: Ille, p̄fectus ad Pomeranos principes: mirari se ait, quid prudētes uiri, Saxonū fidē Danicę integritati p̄tulerint: quorū aliq̄ fines eorū iam sibi subiēcerint, q̄tidie ditionē suā, cum Wādalorū deterimēto amplificātes: Dani aut finibus suis contēti, non nisi de p̄da cum hostibus cōfligāt: si sapiāt, longe illis Danorū, q̄ Saxonum magis ambiēda fœdera. Mouit oratio principes uiros. Nam Henricus Zwerinū, Raceburgum, Werlam & omnē Obotritorū

terram tenuit a Wandalis. Itaque nulla interposita mora, cum Saxonibus bella Wandali renouant, arbitrati Danos sibi facile accessuros: Sed hac in parte ludificatos se compererunt.

CA. XXV.

Bellū Wādalis indicitur.

Rugiani superbi.

Duces Pomeranię belli socij.

Karētinum deditur.

Kanut⁹ rex canonifatur.

XL. Wādalarum naues.

Olda insula

Um dux emissis ad regē oratoribus, Lubicensi, & Zwerinensi presulib⁹, filiā suam, quod diximus, regis filio despōdet, arbitrat⁹us foedera sic sancitū iri: uenitur ad colloquiū apud Eydorā: Bellum cōmuni cōsilio, & auxilio, Wandalis indicit. Rex a mari Wolgastū oppugnat: Dux Demynū, iam reparatū obsidet: Sed quā obsidionis longam morā prospiciūt, populationi indulgēt: Wādali uero uirib⁹ impares, utrunq; hostem gre placāt, & obsidibus. Hēricus interim dux, & in Saxonia, & in Bauaria, motus in se coact⁹ excipere, Wādalarū inde facta posthabuit: Pomeranię autē principes, quod Rugianis popularib⁹ suis non bene uellent, propter cōtemptū, quem ea gens pro solita sibi superbia principibus ostēderat: Accessit zelus diuinę religionis, quod memorati principes ex patre Christiani, non equis oculis aspicerēt uanissimā gentis illius superstitionē. Iam Danię rex Waldemar⁹ in animū induxerat, semel genti toties uictę, toties rebellanti, totis regni sui uiribus incumbere: ut sub iugamissos, Christo simul, & sibi parere cogeret: In quam rem iam propensos Pomeranię principes belli socios acciuit: Illi nō segnes incubuere, quod sperarēt, regē Christi honore, & suis tributis, cōtentū facile illis puinciā permisurū gubernandā. Hac interim fiducia pleni, non minori illi apparatu, a terris bellū instruūt, & omnē apparatū cōstituūt, quā rex a mari. Tum illa facta Arconę urbis expugnatio: Phani, simulacriq; subuersio, deinde urbis Karētinę deditio, & uanorum numinū exterminatio, & Christianę fidei in gentem propagatio: quā supra .XII. capitulo, ordinē sequuti temporū fecimus, nunc interpositis alterius authoris testimonijs, in idipsum reuersi: Sic pacatis Rugię rebus, omnia Danis compacata uidebant. Sed neq; Pomerani, neq; Circipani, neq; Kiffini satis quieuerē. XXVI.

o Bseruabāt omnes interim oportunitates rerū gerēdarū: Audierāt regē Waldemarū, totius regni celebrato cōuētū parētē suū Kanutū, missis ad hoc Romā nūcijs, in sanctorū numero ascriptū, p̄dētib⁹ miraculis curare, ut in arā, de tumulto trāsserat filiuq; Kanutū corona donatū, secū regnare cōstituisse: Ita summa exultatione, omnia laudib⁹, & plausibus, per Daniā resonabāt: cum rex duorū medius, inde patris eternā gloriā, per gentes uulgari, inde filij auctam cerneret in terris maiestatē. Wandali interim excurrebāt ad prędam, quadraginta nauib⁹ egressi ad solitū questum. Norwagię regis oratores, eidem inerāt conuētū iam redeuntes a Danię quibusdā proceribus, honoris gratia deducuntur per aliquot milia. Es bernus is erat ex primoribus Danię, qui hospites deducebat. Ille iam rediens, apud Oldam insulā audit, regē suum iam arma renouare in Wandaliā: rogatiq; ab illo incolę, si quas pyratarū naues conspexissent: quadraginta nuper uela in proximum se portum contulisse retulerunt: sed pyratarum an mercatorum fuerint, esse illis incōspertum. Statuit ille sub noctē, profundo se credere, littora uitare, ut fal-

leret forte ad prædam excubantes. Proditus autē, exorta luna a Wādalis incurritur: Hi enim in insidijs latuere: In proram progressus Es bernus, iubet armatos suos se circumstare, telis hostem infestare: Diu utrinque pugnatur, Wandalis plurimum sanguinis, ab una naue haurientibus. Semel iterum, ac tertio repulsi, cum uirtutē mirarētur, rogāt, quis nauis sit præfectus: frustra inquit Es bernus, de præfecto sciscitatio, quando præde immineere non poteritis: Captiuorum apud Wandalos quispiam ex Danis, uocem agnouit loquentis: Es bernum ait ille capere non poteritis. Tum illi, partim pudore, partim furore inuecti pertinaciter insistant, ut capiant: fortiter oppugnati, fortius se defendunt: donec absumpta pene tæla uiderentur. Tum iubet Es bernus unū e suis accepto silice malum inscēdere, inque summitate, excusso igne ostentare flammam. Wandali rati dari signum socijs nauibus absistunt: Sic inter multos pauci in patriam reuertuntur incolumes.

CA. XXVII.

Andalorū ergo bellum intermitti rex non passus, auct⁹ Rugiæ
 w NORÆ ex fœdere classe, Zuinum fluuiū ingredit, ducturus in Iulinum opidū, ea tempestate in Pomeranis præcipuū, quod duces inimico in se animo essent propter Rugiā, quod sperabant illis non permissam. Iam regia classis, per latum illum sinū, quem tres annes, Panis, Zuinum, Diuinaw, collecti, ante exitū in mare cōficiūt: Peruenit ad cōfinia Iulini. Pons illic anni Zuinæ superpositus, opidū cōiungit aduersæ ripæ: hic nocte prima quieuerunt: Ante lucē Iulini ciues in cymbas suas coiere, hostibus in lacu obuiā ituri: ut iter interciperent, nec Danis fiducia defuit illos excipere: Diu in flumine certat. Interim rex pontē ex parte demolit⁹, transitū classi facere cōstituit. Pugna & ibi cōserit: peruenit tñ Danorū instātia, ut classē deducerent: sepibus multis, quæ in flumine piscādi gratia cōstitent demolit⁹. Peruenit ad uicinā Camini urbis insulā Cristoam: quā rex populari prohibuit, ut esset ibi iumentis pabulādi refugium: Ducit in urbē, quā oppugnare rex adortus, primū certamē in ponte cōserit: sed ea uidebat pons imbecillitate, ut magis pugnantibus ab illo periculū esset, quā ab hostibus. Quo perpenso, rex iussit receptui cani: & iam excursionē facta in uicinas ripas, quicquid præde contrahi potuit, in naues cōgeritur. Rex iam de reditu cogitans, premisit, qui uadosa propinqui fluminis loca perentarent: Infida enim erāt ea peregrinis & ignotis uada. Ipse tamen non expectato exploratoris reditu, egrediendi auidus, superuenit scrutāti, sequitur in syrtes atque periculosa loca coniecit, unde plurimo post labore uix eriperetur. Verum quia Iulini opidi uicina erant prædia in ea excursionē facere ante abitum constituit. Absolon unus ex pontificibus noctu loca explorauit uadosa: & quibus exponi copiæ poterant, fixis noctu stipitibus, aut in nodum curuatis iuncis signabat. Orta autē luce, cum expeditis egressus, late populatur. Interim rex agmen, & totius robur exercitus in ordinem redigit, opidi illius oppugnationi instituturus: In quam operam egressos pridem equites iubet reuocari. Sub ipso autem reuocationis momento, Absolon pontifex Magnum Erici nobilis uiri filium cum

Prælium nauale.

Excursus ignis malo.

Tres annes.

Cecidit in flumine.

Cristoa insula apud Caminum.

Præda cōgeritur in naues.

Stipitibus fixe signum.

Ep̄s periturā
cohortē libe-
rat.

Mittitur præ-
da ad regē.

Hæret nauis
gia locis pa-
ludosis.

XL. naues
parmantur.

Victores uir-
tutis similes.

Cōuitia in
ep̄m.

Vir fortis
ep̄m excusat

Multę uicto-
rię auspicijs
ep̄i.

Rex in peri-
culo consul-
tat.

parte copiarū, audit ab hostib⁹ circūuentū, nisi succurrat, statim periturū:
Licet iam uir fortis pōtifex animū circūfert, quid cui preponat, regis Im-
periū, aut sociorū salutē posthabeat. Sed sumpto ex tēpore cōsilio, cōmili-
toni primū fert suppetias, & cohorti consulit, alioqui periturę: Itaq; aduo-
lās, socios eximit periculo: Magnus acceptę per illum salutis non imme-
mor, seruatorē suū publice uocat, seq; suūq; caput, semper pro illo uigila-
turū spōdet. Absolon uero, ut iustā in se indignationē regis temperet, ma-
gno ante se captiuorū pecorūq; grege in castra premissō, subsequit, regi-
os oculos, re bene gesta, sibi cōciliās. Rex tñ leuiter increpitās, ad lat⁹ suū,
ut semper deuocat accubiturum. XXVIII.

Epetita classē, anceps eius periculū erat educēde, q; paludosis lo-
cis herentia nauigia, iam prædis, & hominib⁹, onusta, uix erat cō-
mouere: alijs effodiēde harenę insistēdū, ut per fossata egrederē-
tur est uisum: sed infinit⁹, & frustrat⁹ labor, alijs est uisus: Eo cōfugiēdum
duxere, ut subiectis teretib⁹ lignis, tractu uiroꝝ educerentur: Potuere sex
Rugianorū nō magnę naues, illo ordine exportari. Interim Casimir⁹ dux
iam hostē in casses coniectum reputās, quadraginta naues perarmauit, ad
amnis ostia cōstituēda. Bugsla⁹ uero a terris imminēs, equitū, peditumq;
copias ductabat, Iulinēses increpitās, q; per socordiā, non in aciē aggressi
Danis se cōtulissent. Iam Dani hærebāt in uadis, utrinq; hostes perurge-
bāt. Misera rerū cōditio, uictores uictis similiores. Circūfusi Absolonem
Iutę cōuitijs incessabant, q; eo ductore in eas essent perducti angustias: e-
q;bus, nisi rex saluus educeret, perpetuū dedec⁹ Danico nomini oriret: Se
uero uniuersos hostiū gladijs subiectos, certa in morte remāsuos: Solere
reges rebus gerēdis illustres uiros præficere, & taliū ductu cuncta gerere:
nunc sacrorū pōtifex, arma tractantes, regē, & omnē nobilitatē, pariterq;
omne nomē Danicū, in perpetuā ignominiā pduxisse. Has cōuitiationes
molestę, sed dissimulatę tulit uir prudēs, nil aliud respōdēs, q̄ esse, puiden-
tis uiri ea, ploqui, de quibus nihil eum dixisse pœniteat. Superueniēs autē
quidā uir fortis, & qui Absolonis fortia facta sepe expert⁹ sensisset, primo
quidem tumultu, quid ageretur accipere non potuit: Vbi uero cōuitia ia-
ci in fortissimū ductorem animaduertit. Parcite inquit, cōmilitones, uir-
rum, qui patrię decus sepe auxit, semper sustinuit, cōuitijs laceffere: cuius
ductu eo peruenit Danicum nomē, quo maiores nostri, ne respicere aude-
bant: cuius auspicijs multę sunt peractę uictorię: Et quid est, q; foeminarū
ritu, ad eiulationē descendimus: Viri sumus, gladios tenemus, exercitum
habemus incolumē: Si mare inuium est, per medios hostes equites reue-
hamur in patriam. Talib⁹ aliquādiu monitis insistēs, magis obtrectantiū
ora cohibuit, q̄ animos a trepidatione reuocauit. Interim Casimirus, per
cōtumeliā & contemptū Danorū, tentoria figit in littore: Ibi aureis argē-
teisq; poculis bibit in oculis hostium. CA. XXVIII.

Ex tali deprehensus discrimine, atq; periculo, proceres conuocat
percontaturq;, quo sit opus factō. Diu silētiū fuit. Iubet, ploqui
quęq;, quid sentiant. Tum unus præ cæteris: Pueros, inquit, tibi

rex in cōsiliū adhibēdos censemus: quorū ductu, ingressus in eas difficul-
tates, expliceris. Sentiens sibi Absolonis familiaritatē obiectari: non esse,
inquit, rex boni moris: ut in cōcilio conuicijs se uiri boni laceffant: dicere
quēq; par esse, quid in cōmuni periculo pro omniū salute, sit ineundum.
Tum Absolonē intuitus: quid uideat ex re esse percūctatur: Ille nihil mo-
rat: Cūcta tibi, inquit, in expedito esse rex, si per obtrectatores liceat, edis-
cam: Naues. expositis iumentis, atq; grauiori armatura, exonerandas: tibi
cum equitū manu in littus secedendū: Expedita remigijs, ac loricatis, ple-
na nauigia premittēda: ut sustentata primū hostilis classis incurfione, cete-
ris nostrę classis nauibus exitus præparetur. Risu exceperere dicētem emu-
li, percūctātes, si primus ipse esse uelit, qui nauī exeat loricata: Ego inquit,
nisi exequēdi præsumerē audaciā, cōsiliū tale inter hos proceres non uulga-
rem. Fit ratū, qd ille cōceperat. Rex expositis in cōtinētē iumētis, cōscēso
equo, expeditā suorū manum in littus perducit. Tunc Casimir^o ante iacta-
būdus, se collectis tētorijs, festinato proripit: inq; naues se recepit. Septē
armantē apta loricatis nauigia, sequitur classis tota, iam onerib^o expedita:
pertrāsens formidata uada. Ad primū conspectū egressorū de lacu nauig-
iorū, hostica classis retrocessit: non expectandā rata manū illorū, q̄s ante
irriserat. Iulinū deinde rex cum equitatu allabiē. Bugslaus paulo ante de
trepidatione, deq; timore, Iulinenses coarguēs, ipse fuga se proripit. pontē
nuper effractū per trāsitū trañciēdo, equitatuī reparat: ut interim expedita
classis elabatur, uētū est ad ostia Zuing fluminis: ibiq; iumētis iterū in
naues receptis, ad maris principia, anchoras proñciūt, firmātes nauigia.
Omniū anteriores fuere Esbern^o, atq; Suno post Absolonē. XXX.

Interim Iulinensiuū quidā eques, in littore obequitās, cum per in-
terpretem Gutiscalcū nunciaret, suis ciuibus in animo esse, poste-
ro die missis oratorib^o, fcedera pacis inire cum rege, & iam abitu-
rus, equū calcaribus urgeret per iactantiā: exiliens iumētum uehemētius
q̄ ille caueret, præcipitē dedit equitē, tam graui lapsu, ut semianimis in are-
na uolueretur. Famuli effusum leuare conātes, Danorū prohibiti sunt tes-
lis. Interim scapha inuecti Absolonis ministri, illum in liburnicam dñi in-
ferebāt, nihil sentientem. Interposita mora, cum ex graui lapsu, quasi pro-
fundo somno resipisceret, in proximos conuersus, ubi esset interrogabat:
Diu erat anteq̄ pernoisset, in hostili se nauī teneri. Interim rumor percrebu-
it, expectare hostes, uenientes ab anteriore terrę sinu Danos, ut exciperent
in mari: magna & expedita classe paratos ad preliū. Iulinēsis ille, omnem
esse uanum rumorē, qui disseminaretur, q̄sanctē asseuerabat: Compertū
sibi esse, genti suę non superesse animū, manū cum Danis conferendi: Inq;
eam rem multis cōmemoratis, tempori seruire & hostibus, a quibus capt^o
teneretur, assentari credebatur. Sed tñ rerū exitus declarabat uera loquu-
tum. Sic enim euenerat, ut nemo se illis ad preliū obiectaret in mare pro-
deūtib^o, agmine ad pugnā instructo. Nā omni classe reducta, omnigenū
rerū præda onusta, incolumē in patriā nauigationē, Dani tum uictores ha-
buerūt. Erat ex eo agmine, qui reparandę ratis suę gratia post abeuntem

In cōcilijs ab
sint cōuitia.

Cōciliū Ab-
solonis epi.

Emuli ridē
cōciliū.

Rex equitū
cōscendit.

Classis hosti-
ca retrocedit

zuina flumē

Equus festo
rem excutit.

Excuss^o equo
resipuit.

Reducitur
classis in pa-
triam.

Iulinū susti-
nuit regni
molem.

Pomerani &
Saxones bel-
lo socij.

Rex Rugla-
nos traxit in
auxilium.

Stetinū per
Danos oppu-
gnatur.

Offertur de
ditio opidi.

Rex inclinā-
ditioni ut
sanguini par-
catur.

Accoeptur
editio.

classē in hostico remaneret, & rudib⁹ reparatis, post eam sine cuiusq³ incursione nauigabat. Libet hac in parte interfari: Iulinū opidū regi quondā Danorū Zuenoni, ad tempora Ottonū Imperatorū, regnāti, sepe se opposuit: bello sustinēs toti⁹ regni molē: ter etiā regē prelio coepit: Nūc paucis interpositis seculis, ne in aciē prodire audeat. Ea rerū est uicissitudo. Et ipsa Danorū natio, quę ante illa tempora terrori fuit Gallis, Germanis, & omnib⁹ circūiacētib⁹ puincijs, nūc ab una Wādalia, tot bellis distinet, tot laborib⁹ implicat. Vide rerū mutationē mirabilē, sed nō nouā. XXXI.

Interea Casimar⁹ & Bugslaus Pomeranorū principes, sciētes Danorū regē non quieturū, Henrici Saxonū ducis ultro manū petūt, auxilio uenturā, aduersus regis potētā. Ille, ut potestatis suę in eos ditionē acciperet, non cunctāter annuit. Rex non ignarus, utriusq³ etiā iuncti hostis, arma, nihil ueritus, ultro iterū in Pomeranā classe, percurrit puinciā: Rugiana uirtute, in auxiliū & supplementū, copiarū & nauiū defumpta. Per Zuenū fluuiū, lacū illum magnū, inde per Oderā Stetinū usq³, uet⁹ & opulētū, in prouincia opidū peruenerūt: cui preerat Werfla⁹, principibus terrę memoratis sanguine cōiunctissimus: sed qui imperio ab illis seposito, suę ditioni preerat. Superstitionē ille patrię ueterē uehementer auersatus, sacram Christi religionē, omni uoto expetebat: qd in se fuit, religiosos, & bonos uiros, exquisito cultu prosequut⁹: iam fidei nostrę & ille rudimēta pceperat, ab Ottone Bābergēsi episcopo: Urbē illam presidio tenebat. Rex urbi oppugnādę institit: Est aut opidū, ab imo decurrētis Oderę, in aduersum cliuū erectū, uallis ac moenibus roboratū: ut eius captio perq³ difficilis uideatur: Sed tñ uirtuti nihil imperuiū rati Dani, oppugnationē intentauere, coronaq³ cinctū infestabāt. Vallū fossionib⁹ impetitur, ut per cuniculos properet expugnatio: penetratū est sub moenia: illi a telis, iam immunes, q³ in lōginquū, & indirectū, illa mitterent hostes infestauere: Fessis recentes alijs subiere. Quid multa: defatigati ciues preceptū orauere: ut ad hostes descendēs deditiōnē impetraret: Cui⁹ mentio apud milites fieri non potuit, inhiātes urbi capiēde, ut eam diriperēt. uolētib⁹ ergo qui int⁹ laborauere, ac pmittētib⁹ qui foris oppugnauerūt Werflaus per funē muro demittit, ut regē petat, deditiōnē oblat⁹. Quā ille legationē libenter audiebat: ut sanguini parcere in reliquū fundēdo. Cū aut esset auditū in exercitu, deditiōnē accipi a rege, cū offerret ab hoste, languidi⁹ institere oppugnationi: nam direptioni, quam sperabāt, per eam occasionē loc⁹ non erat. Ita factū est, ut magnorū sibi laborū, minimū prospiciētes fructū, segnius pugnarent. Rex ubi aduertit, ob eam rem milites tardi⁹, frigidiusq³, pugnare: murū obequitat, hortat⁹ milites, ut urbē ardentē capere. Sed tum illi, cum maxime cōtenderēt, uidentes urbē captū non facilē, intermisere murmura. Tum rex admissō præfecto, deditiōnē accoept: cognitaq³ uiri uirtute, urbē illi sub Danorū imperio regēdā pmissit, segregatā ab reliquo Wādalię principatu. XXXII.

Imminebat iam tempus allecum, sub Rugia capiendorū: quę nūc a multis annis ad littora Scanie contingit: & ne alimētōrū defe-

Stio publicorū, regioni incideret, intermittēdam rex expeditionē putauit: attribuitq; eam sub Rugia gubernandā, Kanuto Pribislai, qui e Wanda lia ad regem dudū profugerat, filio. Ille operā recusans, causatus est, non tanti esse, quod in Dania ab rege teneret, tenues Lalandiē fines: ut pro his capitis discrimē subiret, pugnatur^o assiduo, in cōgētiles suos: Ad pōtifices quorū cōsilio, & nutu, cūcta gererentur, ille deriuabat onerosum ministrium: Rex, non equo ferens animo, imperij detrectationē: Pauca, inquit, fateor haētenus accēpisti, quia nec maiora meruisti: & qm Absolonis sibi obiēctā familiariatē iterū reputabat: illū rex percūctatur, si tutādē prouincię operā sibi uelit desumere: Nihil morat^o ille respondit: Quicqd per pōtificē possit exerceri, horē se nihil pro publicis cōmodis recusare. Addidit se tanto labori socios, etiā spōtaneos, Esbernus frater, Torbern^o, ac Petrus Torstani fili^o: quibus accessit Zueno Arusiēsis pōtifex, cum aliquā- tis lutis. Rex omnib^o collaudatis, gratias habet Absoloni, q; non grauate subiret, ab alijs recusatā, puinciā, q; singulari tam sibi deuinxisset ciues suos animo: ut nulla in re pontificē suum putarēt deserendū, in regnū reuertitur. Cum interim Ticislaus Rugię princeps (tum uero sui regē illum dixere) cum germano fratre, magnā Danis cōmeatuū importari iussit copiā, Sed cum Iute, aliquāto se insolētius ad rapinā pararēt, oblata etiā spōte pręripiētes: eo iussit Absolō Rugianos obsequio abstinere, de solis al- lecib^o, recēs captis, quantū diurnis usib^o satis esset, iussit inferri. Iam euitato incurfionis, ut sperabāt, periculo, Rugiani redire in sua disponebāt, nauigātes, & tñ Iutarē uix manus euasere, populi infrenis, & qui sacrorū antistitem, in armis ducem, contempserē.

XXXIII.

Mpleto ad qd stabāt Dani ministerio, cum euitato Pomerano- rū incurfu, in regnū redirēt, nauigarētq;: Iute sub littore Fionię, pyratas se longe fortiores, cōspicati, relictis nauibus in prędā, ter- ras fuga petiere. Hostes, direptis nauibus, cōfractisq; abiere. Absoloni tri- ste nunciū defertur, socios Iutas nauib^o exutos. Ad nauigat, uidet laceras reliquias: Scrutatur nota pyratarū receptacula, & nemine reperto, parat abire. Cuncq; expeditissimo ad cursum uteretur nauigio, lōge pręuolauit, & iam de uicino littore hominē cōspicatur, panno sublato, signū edere po- stulati colloquij. Rem magnā esse ratus Absolō demittit anchorā, cimbā conscēdit: ubi propius uenit, agniti hominis fidē dānat, q; accepta nuper pecunia, hostiles conatus, quos primos ille facere cōsueuerat, non prodidisset: sed ille purgationē afferebat, pyratas tum abijisse, priusq; ille fidem, interposita pollicitatione, dedisset. Tum rogat pontificē, quo proficiscat^o: Vbi domū petere audiuit: Iam, inquit, expeditio erat ineunda, cum tu de- ponere conaris: nam magna paratur classis ab hostibus Wandalis, quem locū petitura, necdum cōperit: sed cōperturū se breui promittit: & ex fide renunciaturū. Quo loco pontificē requirere ueniat sciscitatur: Constituit illi insulę Monę promōtoriū: Diem edicere iubetur, quo illic se uidēdum iterū prębeat: Sextū pollicet^o: & hoc dicens abiit, e cōspectu factus, anteq; Danorū socię naues propinquarent: ueritus est enim, ne a multis agnitus,

Tenues La-
lādię fines.

Socij laboris

Ticisla^o Rugię princepsIute infrenis
populusIute fugiū
pyratas.Editar signū
pāno subla-
to

Insula Monę

proditusq; patrię poenas daret. Aduētātib⁹ socijs, Absolō exponit, com-
 pertū sibi esse proximā uenire hostilē Wandalorū classē: nunc optionē
 illis esse, mari ne uelint, aucta classe, aut expositis equis, terra conflagere:
 aut si neutrum probēt: incolas regionis, a mari, in mediterranea iubeāt cō-
 migrare, ne hostibus pręde sint. Certe iumenta in terram exponere perq;
 difficile, & incerti uidebatur exitus, si hostes in terram non elicerent: Inco-
 las emigrare miserū. Statuunt ut domū quisq; repetens, aucta classe, com-
 meatibusq; adductis naualem pugnā præstolentur. XXXIII.

Incolas emi-
 grare miserū

Absolō ep̄s
 cōdolet rusti-
 cis.

Speculator
 hostib⁹ pro-
 pensus.

Sin⁹ ulridis.

Absolon in-
 foestat Wan-
 dalorū nouis-
 simos.

Vna nocte
 plurimum
 glaciei.

Rex & dux
 colloquuntur

Am bruma appetebat, nec minus tamē ad expectatū hostē exire
 maturabāt. Exortū est aut tantū subito gelu, ut crustatis in glaci
 em glebis madētibus, plaustra figerētur immobilia: sed agrico-
 le cōmeat⁹ in naues portaturi, onustis iumentis, plaustra relinquere coge-
 bantur. Præteriēs Absolō equo uectus, miseratus est laborē agrestium.
 Illi se solantur, leuius id esse censentes, q̄ ad prędā exponi incurstantibus py-
 ratis. Tum ad Monam, cōstituto die se recepit: Illic, quem miserat reuer-
 sum, se cernit expectare: qui omnia reportans hostiū consilia denudabat.
 Cuncq; Wādali longius morati, non apparerēt, classis Danica portū de-
 legit, duabus speculatorijs, quarū altera Zelandēsis, altera Falstrēsis, Cō-
 muni tamē omniū periculo perarmatos. Qui Falstrēsem gubernabat, uir
 eius regionis primarius, & qui hostibus q̄ ciuib⁹ propensior a nonnullis
 putaretur, demoratur, quoad Danorū omnia cōsilia hostibus secreto de-
 mādēt. Ita unius hominis perfidia bene gerendę rei, adempta est occasio.
 Igitur cum intellexissent Wādali, Danicā classē in expedito esse, demo-
 rariq; aduētum suum: sinum, qui uiridis dicitur, solum attigere: editoq; in
 littore signo, cum sublimē ibi crucifixi Dñi statuā euertissent, abiire: Sed
 neq; tam cito moliri fugā poterāt, quin Danica classis, iam cōperto eorū
 gressu, protinus adnauigaret. Primo mane soliti educere Wādali, celeriq;
 sibi fuga consulere, tum Absolōnē non fefellerūt: Quippe superuenit ab-
 euntibus, infestauitq; nouissimos, nec destitisset persequi, nisi exorta tem-
 pestas tantū utrinq; creasset laboris, ut alternis obliuiscerent. Intēti quicq;
 proprijs periculis, egre luctātes Dani in port⁹ redierūt. Wādali tēpestate
 disiecti, pro magna parte perierūt, testificātibus crebris nauiū fragmētis:
 que per littora uisebātur. Iarimarus Rugianus, duabus ex ea classe nauis
 bus captis, alterā dono misit Absolōni. Sacra erat diui Nicolai festiuitas,
 cum interposita nocte, tantū in portu glaciei cōcreuerat: ut nō nisi magno
 labore educeretur: una semper pręuia nauis, & ea sepe mutata, q̄ glacies in
 ferri modum, tabulata nauium discinderet. CA. XXXV.

Est ate proxima, cum iam annus ageretur Christianę salutis, post
 a mille ac centū septuagesimus, colloquiū fuit inter regē Danorū
 Waldemarū, ducemq; Saxonię Henricū Leonē, de rebus Wan-
 dalorū, ad Eydorā fluuiū. Christopher⁹ regis naturalis fili⁹, Sleswici præ-
 fectus (nostri ducē uocāt) solis tum suę prefecturę uiribus Brānesios (Sic
 enim uocāt Dani Wagrios Aldenburgēses) infestos habuit: que prouin-
 cia, iam Holsatis parebat: paucis in ea Wandalis antiquis, pyratice quæ

stibus necdū posthabitis, in mari permultū nauigantibus. Absoloni prouincia datur: ut iunctis cum Christophero copijs, in eam ducat regionē. Audiebāt autē Wandalos iam prædatum exisse in Daniā: sequi properāt, quo illi diuerterāt. Exeūtib⁹ Danis, iungit se Eschillus pōtifex regionis maximus, hoc est, metropolitan⁹ Lūdię, promissa barba, testificatus peregrinationē longinquā de terra sancta. Is Absoloni mādat per fidum, ire se locium, quocūq; ille pergat. Conuenit inter illos petere Lalandiā, quo & Rugianę septem naues subsidio uenere, forte Rugiani in portū se cōtulerē, quo hostilis manus latitabat. Aggressi hostiliter Wandalī Rugianos, iam hostes, licet cōgentiles: abigūt in terrā: prædam partiūtur: duabus ex his nauib⁹, quę promptiores uidebant, abductis. Sed quo min⁹ abducerēt, ab his, qui Zelādēsiū nauib⁹ custodes inerāt, deterrēt: Cum uero Wā dali relinquere cogerentur, captas Rugianorū naues, perforatas miserē. Danica autē classis, cum euanescerēt ex oculis hostes, urbē Brannesiā, recto cursu adnauigauit. Iam incolę munitioni diffisi, quę ex ueterib⁹ cōuulsionibus, nullę, uel exiles erant, in ecclesiā quam extra uallum habebāt, cōfugiētes, preciosiora quęq; secum tulere. Cohibuit religio uiros Christianos, quo minus se sacrilegio cōtaminarēt, q̄q; præda per iniuriā pauperib⁹ detracta, etiam sacris in edibus, immunitatē non habere mereretur. Pontifices autē, qui rebus preerāt, boni cōsulebāt. Progressi autē cum exercitu, prouinciā uastabant, iam Holsatię comiti parentē: Wagriā dixerē ueteres quam Dani Brannesiā appellauerē. Burna atq; Marcradus Holsatorū primores, quos Adolphus apud Demyū oriētis opidū oppressus, filio impuberi tutores reliquit, magna Wandalorū, Saxonumq; manu collecta, obuiam ductabāt Danis ubiq; digrassantibus. Illi conspecto hostili exercitu, legiones suas in ordinē deuocabāt: Holsatię campis equoribus demorati, excursionem hostium expectabant.

CA. XXXVI.

Xierat iam pridem manus non cōtemnēda Danorū, quę ab Holsatis intercepta, ad internecionē fuisset deleta, nisi auxiliū illis socię cohortes, in tempore attulissent. Riuus erat amborū agminū medius, uno meabilis uado, ad quem cunctis herētibus, primus Absolon equū adegit, trāsmisitq;. Sequuti equites expediti, socijs laborātibus tulerē suppetias. Sed is erat exit⁹ pugne, ut neq; hac, neq; illa parte, magnopere uictores uiderentur: Nam Dani Holsatos cum auxiliarijs copijs sustinere, ne retro pellerētur: Holsati Danos prohibuere, ne, quod cupiebāt, progredierent. Sed abeūtib⁹ in naues Danis, patriāq; repetentibus, inter auxilia Holsatorū, tum deliberatū est, de bello Danis inferēdo. Erāt autē qui rem absente duce gerebāt magnates Saxonum, Guncelinus Zwerini comes, & Bernhardus Raceburgēsis: Hēric⁹ autē Leo dux, in superiorib⁹ agens Bauarię prouincijs, Henricū de Orlemūde, uicariū pro se, tutorem dedit Adolpho paruulo. Inter ipsos uero, quos diximus, cum de inferēdo bello ageretur, cōpertumq; esset, Danos equitatu plurimū ualere, nauale bellum instituendū nōnulli putauerūt: q̄ in eo promptissimis Wandalis uterētur; Sed neq; hoc tutum uidebatur, Danis, nautico populo, in

Wā dali præ
datur in Da
nia.

Wā dali in
Rugianos cō
gentiles.

Christiani a
sacrilegio ab
stinent.

Wagriā &
Brannesiā
idem.

Dani in Hol
satos.

Magnates
bello præfēcti

Dani ualēt
equitatu, Wā
dali bello nau
ualis

mari cōfligere: q̄ si uiribus, quas nuper uix sustinuerāt, rex ipse, cum toti⁹
 regni sui accederet robore, uix ipsi duci Henrico, si adesset, uideret sustinē
 dus. Tum in Sleswicū ductandus uidebatur exercitus, ut Lutia euastaret,
 quomodo superiorib⁹ sepe bellis factum esse meminerāt. Non est passus
 Bernhardus Raceburgēsis comes, q̄ regis beneficio, non parū terre in ea
 regione possideret. Adiecit autē non facile esse Sleswici pulsare portas: quā
 sexaginta armatorū milia, a rege Danorū tutandam, imposita, tenuerunt.
 Hēric⁹ quoq̄, qui tutorio nomine Holsatiā administrabat, nequaquā passus
 est bellum genti, quę nihil præter pacem, & temporū tranquillitatē, quere
 ret inferre. Itaq̄ uictus sociorū sentētijis Guncelinus, treugas per Suionē
 cōstituit ad reditū usq̄ ducis. Sed ne interim Danorū animi torpescerēt,
 assiduos hostes Wādalos Circipanos, bello tum rex petiuit. XXXVII.
 Lasse inuectus illi gētī rex, cum copias exponeret, limosam nacl⁹
 c est paludē in cōspectu, superne quidem uiridi tectam cespite, cete
 rum oneris impatientē: desedit enim facillime: Sed uictrix domat
 omnia uirtus. Equos post traxere preeuntes, armis nōnulli detractis, quo
 onere leuarent, incessere. Sic quoq̄ ceno dimerisi, iam iumentū, iam seffor
 subsedit, iam ductorē suum equus calce protriuit, nunc iumēto per iubas,
 ne mergeretur eques inhesit: Miserū spectaculum, & labor infœlix. Raro
 plus laboris in pugna extricatū, q̄ tum, in trāseunda palude. Rex ipse Da
 norū militū humeris incūbens, non armis, neq̄ uestibus grauis trāsiliit.
 Iam peruenerāt in solidam, stupētibus Wandalis, terram: Nam inuium
 semper ab incolis hoc iter est habitū. Progressi uident opidum in lacu na
 uigabili, solo ponte aditū præbete: sed illū præfectus urbi Othmarus, sta
 gnāte in sublime, operuit unda: ut soli superne pali eminent. Dani his
 adminiculis, pontē alium superimponere aggressi, uimina multa conges
 sere: cum interim opidani, lignea de turri instantes operi, Danos protur
 bāt: sed obiectis clipeis, reiectisq̄ telis, labore indefessi imminebāt. Absol
 lon interim, cum expeditis militib⁹, prædatū exhibit. Othmar⁹ urbi præfe
 ctus, uidēs opus crescere aduersus opidū, scapha traiecit ad regem, suppli
 cationes pacis intentās: sed illas ita temperabat cōditionib⁹, prout prospe
 ra, aut aduersa, suis in pugna uidit prouenire. Rex ubi tergiuersantē depre
 hendit, auersas habuit aures. Miles quoq̄ Danicus, ubi de pace agi cōpe
 rit, remissius, segniusq̄ pugnabat: & iam aspirāte in noctē uespera, coepit
 rex ad preces Othmari aurē inclinare: ne cum rubore, aut obsidionē sol
 ueret, aut oppugnationē intermitteret. Reuersus cum præda Absolō, cum
 de pace apud regem fieri uerbum intellexit, seuocat paulisper interpretē:
 regiq̄ iubet seueriorē interpretationē de uerbis Wandali obtēdere: ne ad
 pacem inclinaret. Interim oppugnatoribus ipse accedit, hortatus, ut perse
 uerent. Erat tantus in militibus capiendi opidi feruor animi, ut armati tra
 narēt ad hostes: ponte nouo, pro multitudine pugnantiū, in eo subsidēte.
 Absolon cum paucis destituitur ipsis sub mœnibus: Qui nandi peritiam
 habuere, se, suosq̄ extraxere de periculo. Iam sub mœnibus pugnabatur:
 Falce demissa superne, Wandali Danorū scuta, de turri lignea, retinaculis

Bernhardus
 Raceburgen
 comes.

Fuit treuga

Palus limosa
 transitur.

Rex militū
 humeris pa
 ludē trāsit.

Absolō præ
 clatū ibat.

Miles fit re
 missior, ubi
 de pace tra
 ctatur.

Pugnatur
 sub mœnib⁹

LIBRI V. CA. XXXVIII. ET XXXVIII.

cessis, cadere fecerunt e cervicibus. Sed non peruenit pertinax Danorum instātia, ut opidū caperetur. Incole quia scaphę nullę erant, dolijs se immisere cum paruulis, & uxoribus, ut elaberent: sed facile retroacti, Danis uictoribus, fuere ludibrio. Opido direpto atq; incenso, ad unū omnes trucidant mares: Othmaro tanq̄ pacis legato, uix ipse rex pepercit: magis suę famę, q̄ illi cōsulēs merito qui non syncerā agebat legationē. XXXVIII.

Mares oēs
trucidatur.

Vx interea Saxonie Henricus, a Bauaria reuersus, ad Eydoram regi colloquuturus occurrit: sed iam indignatione iu regē cōcōpta, propter innouata per eius absentia, pontem trāsire, regēq; ut prius, cōsueuerat honore preuenire detrectauit. Rex dignatione humanior, q̄ fastu sublimior illi occurrit. Nam dux euitauit, ne superiorē regē, uerbo, aut nutu fateretur: Ibi inuicē exostulantes, quę acciderāt, rebusq; colloquio, utcūq; firmatis, pacifice discessere. Absolon interea preternauigans in Zelādia, littora calculis frequentia lapides in nauim iussit cōportari: nouo presidio, quod in Zelādia ad portū mercatorū erexerat, prospiciens. Nam telorū hoc genus tum non uile est habitū: Iacula uocant diui Stephani: Inde, cum eo loci in balneis ageret, audiuit cuiusdā nauis, uelut pyratice, ab oriente ueniētis, inter socios fieri mētionem: Intermisso, ad qd uenerat, lauādi studio, uestem iniicit, tubicinē canere iubet: ut remiges nauigio, quod promptū stabat, in anchora aptarent. Duas e uestigio naues perarmat. Ille uelo, in sua: alterius uero magister, remigijs utebat. Pyratę ueniētē cōspicientes, uelo deiecto in obliquū, quo Absolonē uentus ire non sineret, remigio flexere cursum: Sed ille inuictus, comes illos insequitur, telis incessens. Illi mutato cōsilio, quem declinare non poterāt excipiunt: quo latus nauigij sui hosti obiectū, altius muri specie obtēderēt: Sed expugnati, ex his nonnulli, ne caperent, mare insilierūt: alij precisis capitibus, capti interiire: quę interim figebātur in palos, ad nouum Absolonis opidū, terrorē pyratīs allatura. Interim uero Wādali memores uastitatis, quam rex nuper intulit patrię, in Daniā crebris se incursionib; uindicare. Rex uero Waldemarus, cum ceteris, tum recentis iniurię, futurus uindex, q̄ Wandali Pomerani nuper nauim intercepissent, quę regia munera ab eius socero missa portabat: misit tamen rex primum in eam nauim cum rebus recuperandā ad principes Pomeranię oratorē, qui preter contemptum, & irrisionē, nihil reportabat: hostilia omnia, illos sentire in Danos, nihil pacati. Rex autē commonito primum duce Saxonie Hērico: ut ex foedere concurrat: ipse totis regni sui uiribus, a mari, & dux a terra incubuere.

Rex humanior
or duce.

Iacula diui
Stephani.

Pyratę mari
insiliunt.

Orator regi
irridetur.

CA. XXXVIII.

Ex expedita iterū classe, Zuenum ingressus fluuiū, ducibus Ruriganis, Iulinū opidum, non satis a pristinis cladibus respirans, captum, direptūq; incendit: ex quo die nunq̄ rediit ad pristinū florem: q̄ iam a Saxonibus nouę ciuitates in eo littore firmarētur: presertim Lubica in solo Wandalico, magnis incrementis Wandalię ueteres urbes cœpit obscurare. Interim dux Demynū obsidēs, riuum, qui urbem fecit inexpugnabilē, castris suis oppositū, cœpit aliorsum deriuare: sed ea opera

Iulinum opidū
incēditur.

Urbs incēdio
flagrat.

Coscona cō
buritur.

Ductor spō
te errat.

Ductor in
mergit se
aquis.

Pec⁹ abigit.

Absolon pu
gnās elabit.

Wolgastum
ampliatur.

ineassum fuit. Quo enim extenuare molit^r munitionē, inde magis firma
uit. Igitur frustrato labore dux oppugnationē omisit: sed fortuna, quod
hostis nō poterat peregit. Nam suapte incēdio undecūq; coorto, urbs pe
ne tota cōflagrauit. Henricus uero dux omisso Wandalico bello, ad alia
properauit, q̄ audisset Vdalricū Halberstadēsem episcopū, quē ipse pro
pulisset, in suam redisse terrā: hostilia omnia in se cōmoliri. Fauebant epis
copo principes Saxonie, Henrico auersi. Interim pactis apud Wandalos
pro temporis cōditione reb⁹, eo se cōuertit. Dissimilis per idē tempus re
gis fortuna. Nam ille urbē Cosconā oppugnās, igne immisso, pene con
sumpsit. Incolē dilapsi in uicinū nemus paludibus obsitū, omne pecus, &
omnē suppellectilē eo deduxere. Captiuū quendā cum fratre, & cōiuge,
ac liberis interceptū, adegere, minis, pollicitationibusq;: ut ad paludē, in
qua incolē delitescāt, eos perducatur. Promittit operā: fratrem illis pmittēs du
cem, nauigio illuc ituris. Rex agmē terrestre: agmē ducit Absolō fluuiā
le: cuius ductor spōtaneo, ut cernebat, errore deflectēs, diu illos ludifica
uit. Cōperta tergiuersatione, gladio caput eius demetūt: ut uel sic ab erro
re redeat in uia. Palus minorib⁹ tñ nauigijs adiri potuit, quorū Absolō
Zelādensiū manu predā omnē abegit, in uniuersum tñ exercitū partiēdā:
que res nō nihil illi apud suos peperit inuidie. Egressis paludē, quidam ex
remigibus, iugulandū clamabat ductorē, qui illis pridē illulisset: & per ri
sum collo eius funē coniēcit. Ille uerū arbitrat⁹ suppliciuū preuenire cōsti
tuit. Nam simulatione hauriēde aque, se aquis immergit: incertū, dolo, an
metu. Semel ac iterū emerit, funē manu tenens. Nouissime tñ suffocatus
apparuit. Tanta autē pecorū uis coacta est: ut pastorū opera Dani indige
rēt. Nam tāta erat uastitas ab incendio, ut ne hirūdines domicilia reperi
rēt: sed in malis nauiuū, antemnisq; nidificarēt. Inde rex ducis Saxonie col
loquio iterū fruitur⁹, superiora cōscendit prouincie, annib⁹ diuisus a du
ce. Caminū urbē petit, uicina depopulat⁹: tantūq; pecoris abegit: ut duo
bus mētib⁹ alimēta inde preberet legionib⁹. Vbi intellexit rex abisse du
cem, regressus Wolgastū est. Prefect⁹ inerat opido Zulister, qui extrema
pontis parte defecta, hostib⁹ aditū curauit adimere: sed pertinax uirt⁹ ni
hil linq̄uit intentatū. Nam manib⁹ sociorū Dani milites subleuati, adrepre
re nōnulli. In ipso pōte preliū cōserentes: ubi unius Absolonis armigeri,
cōspicua pugna fuit: Interceptus ab hostib⁹ uidebat, tñ pugnans elabit.
Gladij sui lōgitudine impedit⁹ a cursu preceps labitur. Illico lāceis multis
petit sed meliore fortunę, q̄ suo clipeo tegit, genib⁹ nixus, crura petit pro
ximorū, donec assurgens, a supueniētibus socijs iuuaret, rediretq; ad suos
incolumis. Seruata est tum urbs ne caperetur ab hostibus. XL.

Wolgastēses autē urbis suę angustias perosi, mcenia prolatauere,
deuolutaq; saxa immisere fluētis, ut nauali obsidione premi non
possent: que res illis subsidio erat, & saluti, in pxima Danorū ex
peditione. Nam rex imperiuū declinās Panim fluuiū, ad Zuenū nauigio
cōtendit. Iulinū opidū superioribus expeditionib⁹ euastatū, nunc tamen
denuo ceceptum habitari, cum illis munitionibus nōdum firmatū esset, ut

tolerāde obsidioni sufficeret: Ciues ad famā noue ex Dania classis, populi
lariter emigrātes, Caminū cōtēderūt: ibiq; firmatis sedib⁹, obsidionē tole
rare cōstituerūt: Sed rex ad Osnā urbē cōtēdit, populationi poti⁹ agrorū,
q̄ urbiū tarde obsidioni insistēs. Ostēdit tñ Osnē urbi apparatū obsidio
nis: si forte ea re territi ciues, deditiois facerēt mentionē. Sed ciuib⁹ ea re
nihil motis, reduxit exercitū: aliā sequētis anni meditat⁹ expeditionē: lam
enim rex ille in eam uenerat cōsuetudinē, ut annuā in Wandalos armaret
classē: uel q̄ illi ab excursionib⁹ solitis sibi nō tēperaret: uel q̄ suos in re
gno desidētes, ad tumultū, & ciuilia mala promptos intelligeret, externis
maluit bellis implicari. Quāta tēporū mutatio? Erat ea natio Danorū ter
rori aliqñ uniuersis: Britāniā occupauit, Gallias expilauit, Germaniā litto
ra est populata, Phrisijs imperabat, Saxones aliqñ ad iuga coegit: nūc ab
una gēte Wādalorū ita fatigat, ut pares pene uires, & aliqñ superiores ostē
dere Wādalia uideat. Nec mirū in Danis debet uideri, tātā esse mutatio
nem: qñ in Grēcis, & Romanis eādē, si non maiorē, cōspicim⁹ rerū cōuer
sionē. Rex sedulus Wādalis imminēbat: sed neq; Wādalarū puigil cura
dormitabat, patrie iura tueri: assiduū Danis hostē agere: uet⁹ enim, & pe
ne innatū erat odiū duarū mari dirēptarū nationū: cōmunis utriq; mare
palestra: primū de p̄da, inde etiā de gloria certātū. Et, si quid credimus
Helmoldo, uoluptati suae dabāt Wādali, Danis cōferre manus: Sed tñ ea
gētis p̄tinacia Wādaliq; hoc effecit, ut primū ad inopiā redactis omnib⁹,
deinde uastatis opidis, & exhaustis, cōsumptisq; terrē cultorib⁹, p̄ crebra
bella alienigenis terra impleret: & ad Saxonū iura nouae ciuitates instru
ctae, ueteres desolatę, antiquū Wādalarū nomē pene aboleuerit: & in con
temptū, ignominiamq; detorserint minores. CA. XLI.

Onsentaneū est huic operi inserere memorabilia utriusq; ordinis
c in hac Wādalia nostra: Cum enim uaria fortuna maritimi Wan
dali, p̄sertim oriētales, Danorū regi conflictarēt: interim Wa
gria, pars Wandalię occidua, sub Holsatorū gubernaculo debuit cōquie
scere: furtim tñ maria tētauit. Terrē aut p̄fuit Hēricus de Orlemūde co
mes, tutor Adolphi paruuli, sed cōtinuo per annos pro etate succrescētis.
Episcopatū tūc Lubicēsem post Geroldū german⁹ eius Cōradus admini
strabat: diu extra ducis gratiā cum archiepiscopo Bremēsi agens: nouissi
me tñ illi recōciliat⁹, lōgā cum illo peregrinationē terrē sanctę inijt: anno
LXXII, post cētūmille: in qua defecit, moriēs: tumulatus in Tyro. Cum
aut dux foeliciter in sua reuersus est, adeūt eum Lubicēses canonici, pasto
rem eius nutu deposcētēs. Sciscitat⁹ eorū inclinationē, audiuit quia Hēricus
cum sancti Egidij in Brunswico deposcerent abbatē, eiusdē peregrinatio
nis comitē: incomparabili literatura uirū, Brabātinū genere: qui insignis
eminebat in conspectu Constantinopolitani Imperatoris, & sui p̄sentia
ducis: cum inter Grēcos, & Latinos, de processione spiritus sancti disputa
ret: atq; obtineret etiā, Grēcorū testimonio doctorū, illū a patre filioq; p̄
cedere. Diu deliberās dux, ait: Virū nobis cōmēdatissimū, & consilijs no
stris oportunū deposcitis: cuius absentia de Brūswico non æque ferimus:

Rex Danorū
i Osnā urbēAnnuā Dan
norū classis i
Wandalos.

Rerū uicissitudo.

Vet⁹ Danorū
& Wādalorū
odium.Ad Saxonū
iura WādaliCōrad⁹ Lu
biceñ epus
Tyri obiit.Latin⁹ Græ
cos disputa
do uicis.

Electus in
ep̄m facit
orationem.

Ep̄i consecra
tores.

Electi uirtu
tes.

Monialis p
quietē uidit
ep̄m uēturū

Narrat foro
rib⁹ uisionē.

F̄ps & Hen
ric⁹ dux po
suerūt pri
mū lapidē.

tamē quia ecclesie uestrae profectū diligimus, si ipse annuat, permittimus. Profecti Brūswicū, in cōspectu fratrū sancti Egidij, astātib⁹ uicinorū abbatibus monasteriorū, atq; prepositis, literas electionis, & ducalis consensu, exhibuerūt: quib⁹ lectis, fratres quidē uariē affecti, patris prouectio ni cōgratulati, suā defectionē cōplorabāt: ipsum intuebant, quid sentiret, quidue loqueret. Ille ut erat singulari prudētia, defixo diu in terrā uultu, inde suspiciēs: magnū est, inqt, fratres, patres, & dñi, ad qd me uocatis, nihil ego in me tāta uestra de me expectatione dignū agnosco: quale sit on⁹ uideo, in Dñica uinea laborātib⁹ presidere: quia tñ non tam ad honorē q̄ laborē, non tam sublimiora q̄ onerosiora deuocor, presumēs diuine uoluntatis in uobis operari beneplacitū: ecce pareo. Perduct⁹ est aut Lubicā, & cōsecrat⁹ a Walone Halberstadēsi, Bernone Magnopolēsi, & Euermodo Raceburgēsi, ep̄iscopis. Humilitas nō extincta, sed in ep̄iscopatu est adaucta: nam cū multis a Dño predit⁹ fuerit donis spiritalibus, specialius tñ in eo effulsit sciētia literalis, cum faciētia sermonis: & cū his pleriq; euane scētes in cogitationibus suis, magis ad arrogātiā utant q̄ ad edificationē, ipse in eadē humilitate permāsit: semper deuot⁹ Deo, & gloriosissime eius genitrici, in ieiunijs, uigilijs, abstinentijs, orationibusq; in elemosynarū largitate: in predicatione aut diuini uerbi ita singulari quadam prærogatiua fulgebat: ut nemo tam saxēū pect⁹ haberet, qui non ad eius cordatissima uerba compūgeret, uel etiā ad lachrymas impelleret: nam profundissima scripturarū ita planissimis uerbis exponendo dilucidabat, ut occultā eorū similitudinē de internis uiscerib⁹ eliciēs, omnes dulcissimo pane, uerbo Dei reficeret: ut gaudiū omni populo non modicū mellita eius faceret doctrina. Transibat Turingiā, & in monasterio dñarū pausat⁹, accepit hospitium. Ipsa meridie, cum in uesperū sequēs aduentaret, quandā ex dñabus, quæ post in abbatissam alterius est assumpta loci, meridiano sopore quieuit, uidit per quietē in medio sororū ep̄iscopū, cui ille canerēt: Vere fœlicē presulē, uerē fidei doctorē: & inter hæc astare quēdā ætate uenerabilē uirum, qui per fenestrā, unde sacra sumit cōmunio, dñabus loquēs, ait: Accipite uenientē pōtificē, cui canticū solēne iam in uisione decantastis. Hæc uidit: & experrecta, cum sacrū nonarū officiū expleret, narrauit sororibus uisionē: nec longū tēpus in medio, uenit, qui pro aduena pōtifice deposceret hospitium. Recordatē uisionis, incūctanter annuūt: postulātes, ut exhortationis uerbo illas adoriri dignaret. Nihil ille moratus, incipit: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias: Multa de castitatis, multa de religionis laude introducēs: quæ tali cōpunctione afficerēt uniuerfas, ut uere fœlicē presulē, uere fidei doctorē, qd una uiderat, omnes testificarent. Hic est ille, qui cum Hērico duce primū posuit lapidē maioris ecclesie Lubicēsis: quæ etiā nūc extat, in honorē sancti Iohānis Baptistæ, ac diui Nicolai: nam illa uetus in arena, opus erat Geroldi. Henric⁹ aut dux, & huic, & Raceburgēsi ecclesijs instruēdis, aliquādiu institit: sed inciderunt statim tēpora, ut omissis ecclesijs, de urbibus, & arcibus cōmuniēdis, circūspicere cogeret: nam omnis illi tum Saxonia insurrexit. Sequuta sunt gra

uiora tēpora, quib⁹ Ro. Impiū suis uirib⁹ in eū abuteret. Primā quidē gra-
uem tumultuationē placauit Impator: altera uero durauit ad Imperatoris
mortē: Sed ea in Saxonia nostra legunt. Iste uero pōtifex in urbe Lubica
diui Benedicti sui ordinis erexit monasteriū uirorū: eo nimirū anno, quo
pax integraret inter sacerdotiū, & regnū, papā, & Impatorē: hoc est post
millicētū. LXXVII. Proq; tenui rerū suarū facultate, idē dotauit mona-
steriū: ubi etiā sepult⁹, expectat nouissimā tubam. XLII.

Vermodus Raceburgēsis pōtifex, eo etiā tempore uitā finiuit in
e terris, sed uiuit in Christo: quia religiosam uitā ducēs, in sanctita-
te & iusticia, usq; in finē uitę pdurauit: tantę proculdubio apud
Deū, & homines estimationis, ut etiā per uiuētē, Deus uirtutes multas fa-
ceret. Hēricus Raceburgensis comes captos tenebat Phrisios, multis sepe
tormētis expositos: Interuenit pro eis episcop⁹, ut laxarent: nihil profecit.
Dies erat solēnis paschæ, cum captiui in catenis sub custodia astarēt in ec-
clesia. Circuies pontifex, omnes fideles aque infudit aspersione: uidens ca-
ptiuos, miseratus in eos intēdit: & aspergēs catenā, dixit: Dñs soluit com-
peditos: mox illa dissilijt: illi silentes abierunt. In uirtutis testimoniū cate-
na seruabat. In Thietmaria magnus erat archipræsul Hartwicus: solēnia
missarū peregit Euermodus. Accidit sub diuino officio, ut homicidiū fie-
ret: q; in celebri cōuentu populi, non insolitū habet illa terra. Episcop⁹ in-
ter missarū solēnia populū de euāgelio erudiēs, inter alia de diuino præce-
pto charitatis inseruit: admonēs, ut qm̄ in oratione Dñica postulamus di-
mitti nobis, quomō & nos dimittim⁹: Cōuersus in illū, ad quē occisi pro-
xima ptinebat iniuria, orabat ut culpā dimitteret occisori: Vbi ille nō mo-
uetur, descendit ambone pōtifex, & sacris reliquijs in manu gestatis, pro-
cidit ad pedes eius, orās ueniā occisori. Ille per Deū, & quicqd est sanctū
iurat, nūq; se dimissurū. Exurgit pōtifex, & cōtemnēti benedictionē, ala-
pam durissime inflixit. Quis nō tum putauerit hominē insaniturū: Certe
manib⁹ statim cōplossis, annuit episcopo: ueniā tribuit. Quod diuinitus fa-
ctū, q; nō uidet: per alapā enim uir sanct⁹ demonē, qui cor ei⁹ tenebat astri-
ctū, effugauit. Successor illi in ecclesia illa Iffridus, præposit⁹ in Ierichow
regulariū: non canonicorū, sed monachorū ritu uiuens in prepositura, hoc
est, nulli seueritate uitę cedēs, nulla utēs relaxatione: durissime sibi impa-
bat: uir utiq; singularis, quē tñ & intestina, & forēsia mala ptetarūt: nam
qui sub eo præpositurā agebat, ad pōtificatū aspirās, multis malis uirū la-
cessiuit: Et comes Bernhardus inqētū esse uoluit: q; Hērici ducis familia-
ritatē nollet deserere. Deposito q; Hērico, cum Bernhard⁹ antea comes
de Anehold ad ducatū puenisset, hominiū ab episcopo deposcebat. Pon-
tifex renisus, aiebat: Hērico qdem qui omnia contulisset ecclesijs, meritos
suo tēpore, uelut patrono, impēsos honores, longe aliorū, esse aliā rationē.
Tulit illi dux omnes ecclesie decimationes. Ille non intuebat. Homines ec-
clesie uinxit, & emunxit pecunia. Episcopus causam ecclesie Deo cōmen-
danit: omnia sustinēs, priusq; ecclesie nouam induceret seruitutem.

FINIT LIBER V.

Ep̄s Lubicæ
monasteriū
erexit.Euermodus
ep̄s obiit.Captiui in
catenis die
paschæ, & sic
miraculum.Homicidiū
in ecclesia.Temnēti be-
nedictionē,
ep̄s publice
dat alapam.Ep̄s recusat
prestare ho-
magium.